

**МЕЖДИННА ОЦЕНКА
ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ
ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ
НА ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ
2014-2020 г.**

Март, 2017 г.

Съдържание

I. ВЪВЕДЕНИЕ – НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕЖДИННА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР	3
II. МЕТОДИКА – ОПИСАНИЕ НА ИЗПОЛЗВАНИЯ ПРИ ОЦЕНКАТА ПОДХОД И ИЗВЪРШЕНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ	5
III. АНАЛИЗ НА НАСТЪПИЛИТЕ ПРОМЕНИ В СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ	7
<i>III.1. Географско разположение, административно-териториална структура</i>	7
<i>III.2. Население и демографски процеси</i>	9
<i>III.3. Заетост и безработица</i>	14
<i>III.4. Образование</i>	16
<i>III.5. Здравеопазване и социални дейности</i>	19
<i>III.6. Икономическо развитие</i>	21
Местна икономика, конкурентоспособност и предприемачество.....	21
Промисленост	25
Селско стопанство	25
Туризм.....	32
<i>III.7. Бюджет на Община Търговище</i>	32
IV. ОЦЕНКА НА ПЪРВОНАЧАЛНИТЕ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР	36
V. ОЦЕНКА НА СТЕПЕНТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ НА ОПР	43
ПРИОРИТЕТ 1: Модерна транспортна и техническа инфраструктура, подобряване на жизнената среда и опазване на природното богатство.	46
ПРИОРИТЕТ 2: Конкурентноспособна икономика и модерно селско стопанство, привличане на инвестиции и ефективно използване на ресурсите.	50
ПРИОРИТЕТ 3: Подобряване качеството на живот и достъпа до административни, здравни, образователни, социални и културни услуги.	53
VI. ОЦЕНКА НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФИНАНСОВИ РЕСУРСИ И ОБОБЩЕНА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР	62
VII. ОЦЕНКА НА КООРДИНАЦИЯТА НА ОПР	69
VIII. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ, НАПРАВЕНИ НА БАЗАТА НА МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР	73
ПРИЛОЖЕНИЕ 1	77

I. ВЪВЕДЕНИЕ - НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕЖДИННА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР

Общинският план за развитие на община Търговище за периода 2014 – 2020 г. (ОПР) представя визия и стратегия за икономическо, социално, инфраструктурно и екологично развитие на общината за периода 2014 – 2020 г. Той е приет от Общинския съвет с Решение № 2 по Протокол № 29 от 31.10.2013 г. на основание чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА, във връзка с чл. 13, ал.3 от Закона за регионално развитие (ЗРР) и чл. 37, ал. 1 от Правилника за прилагане на ЗРР.

В края на 2015 г. е разработен Актуализиран документ за изпълнение на ОПР на община Търговище за периода 2014 – 2020 г., приет от Общинския съвет с Решение № 4 по Протокол № 4 от 28.01.2016 г.

В ОПР на община Търговище е заложено, че за периода му на действие ще бъдат извършени три оценки – междинна и последваща, в изпълнение на Закона за регионалното развитие (в сила от 31.08.2008 г. Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008г., изм. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.93 от 24 Ноември 2009г., изм. и доп. ДВ. бр.82 от 26 Октомври 2012г., изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г., доп. ДВ. бр.22 от 11 Март 2014г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014г., изм. ДВ. бр.9 от 3 Февруари 2015г., доп. ДВ. бр.14 от 20 Февруари 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 23 Февруари 2016г., доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017г.).

Междинната оценка (МО) на изпълнението на Актуализирания Общински план за развитие (ОПР) се извършва, за да се осигури независима и актуална информация за постигнатите резултати от прилагането на плана. Предмет на анализ и оценка е изпълнението на целите и приоритетите, заложи в Общински план за развитие (ОПР) на община Търговище.

Междинната оценка, която е регламентирана с чл. 33, ал. 1 и 2 от ЗРР, включва четири основни компонента:

- оценка на първоначалните резултати от изпълнението;

- оценка на степента на постигане на съответните цели;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки за изпълнението на съответния документ.

Целта на междинната оценка е да подпомогне цялостното управление на ОПР, а също и осигуряване на информация за подобряване на изпълнението на плана и в частност – подобряване на координацията.

Предмет на анализ и оценка е изпълнението на целите и приоритетите, заложи в ОПР на община Търговище. Оценката е адресирана към три основни аспекта: реализация, съгласуваност/адекватност и координация при прилагането.

Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на регионалния план, да го подобрят като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране. Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности, тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Основният методически подход в изготвянето на МО е съчетание от външна експертна оценка и консултиране с администрацията. Основните източници на информация за МО на ОПР включват:

- Общински план за развитие на Община Търговище (2014 – 2020 г.) и Програма за реализацията му, актуализирани версии от 2014 г.;
- Областна стратегия за развитие на Област Търговище (2014 – 2020 г.);
- Годишни справки и доклади за изпълнение на ОПР на община Търговище;
- Отчет за изпълнение на програмата за управление през мандата 2015 – 2019 г. за периода 01.01. 2016 – 31.12.2016 г. на кмета на Община Търговище;
- Секторни стратегии и програми;

- Официалните страници на УО на оперативните програми;
- Текуща статистика на НСИ и в частност Дирекция „ТСБ” - Търговище;
- Справки от община Търговище, ОС „Земеделие и гори“ и др.;
- Информационна система за управление и наблюдение на Средствата от ЕС в България 2020.

В обхвата на Междинната оценка на ОПР влизат оценка на изпълнението, релевантност на стратегията и капацитет за координация.

Целите на тази оценка са да подпомогне управлението и наблюдението на ОПР. Фокусирана е върху аналитичен преглед и сравнителен анализ на резултатите и въздействието от прилагането на ОПР на Община Търговище с оглед отразяване на настъпилите социално-икономически промени на местно, регионално и национално ниво, както и на реформата на инвестиционната/регионалната политика на ЕС и първоначалните ефекти от прилагането на оперативни програми през новия програмен период за България с европейско съфинансиране за периода.

II. МЕТОДИКА - ОПИСАНИЕ НА ИЗПОЛЗВАНИЯ ПРИ ОЦЕНКАТА ПОДХОД И ИЗВЪРШЕНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ

При избора на методи за осъществяването на оценката бяха използвани Насоките на Европейската комисия, описани в Инструмент за оценка на социално-икономическото развитие EVALSED и Работен документ на ЕК № 5 „Индикативни насоки върху методите за оценка: оценка по време на програмния период”.

Междинната оценка насочва вниманието си върху изпълнението и подобряването на качеството на планирането. Фокусът върху **изпълнението** се постига чрез оценка на ефикасността и ефективността, докато фокусът върху **подобряването на качеството** и съотносимостта на планирането се постига чрез:

- a. актуален преглед на изпълнението на ОПР;
- b. изследване на промените в контекста на плана;

с. изводи и препоръки, за да се максимизира въздействието на ОПР.

Междинната оценка има ограничени възможности за оценка на въздействията, тъй като не само има изместване на проявлението на въздействията във времето, но и самата интервенция не е приключила. Затова екипът си постави за цел изготвянето на ясен документ с изводи и препоръки при изпълнението на ОПР с оглед на оставащото време за неговата реализация.

Методологията на междинната оценка се основава на структуриран и систематичен подход при събиране, анализиране и представяне на информацията и може да бъде обобщена по следния начин:

1. Избор на логика на интервенцията;
2. Разработване на оценителна методика;
3. Събиране и оценка на първоначални данни;
4. Събиране на подробна информация посредством анкетиране и фокус - групи;
5. Оценка на основните количествени и качествени данни.

Междинната оценка обхваща времевия период 2014 - 2016 г., в някои случаи и периода до март 2017 г., като анализите, констатациите и експертните преценки се отнасят до тенденции или ключови и характерни за периода факти и данни, без да се достига до детайли по години или по отделни компоненти на икономическите, социалните и екологичните сектори.

При подготовка на междинната оценка беше събрана информация, която характеризира качеството на изпълнение на целите и приоритетите на ОПР и Програмата за реализация на актуализирания ОПР. По време на междинната оценка не бяха срещнати трудности в процеса на работа, като Община Търговище оказва пълна подкрепа за осигуряване на необходимата информация и документи, касаещи предмета на оценката. До известна степен трудност за самата оценка представлява липсата на система за събиране и отчитане на индикатори за изпълнение на ОП.

III. АНАЛИЗ НА НАСТЪПИЛИТЕ ПРОМЕНИ В СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ

III.1. Географско разположение, административно-териториална структура

Община Търговище е разположена в Североизточна България, в източната част на Дунавската равнина. Тя е административен център на едноименната област. Географското положение на общината е сравнително благоприятно. През територията ѝ преминават главен път и ЖП линия по направление Варна – София, има удобна транспортна връзка за Русе и за Южна България през Котел. Територията на общината е 688,7 кв. км, което представлява 27% от общата площ на област Търговище и около 5% от територията на Североизточен район (СИР, NUTS 2).

На север община Търговище граничи с община Лозница, на североизток с Хитрино, на изток с общините Шумен, Велики Преслав и Върбица, на юг с Омуртаг, а на запад – с общините Антоново и Попово.

Селищната мрежа се състои от 52 населени места – административния център град Търговище и 51 села.

Таблица 1: Разстояния в километри от Търговище до някои градове в България

София	Варна	Бургас	Русе	Разград	Шумен	Пловдив
320	123	181	100	37	41	285

Източник: Интернет - <http://bgmaps.com/>

Общинският център град Търговище се намира на 320 км. от столицата на страната - София, на 123 км от големия Черноморски и пристанищен център – Варна и на 100 км. от пристанището на река Дунав – Русе.

Едно от най-силните конкурентни предимства на общината е нейното благоприятно географско разположение. Географските характеристики на община Търговище са благоприятни физически предпоставки за икономическото и социалното ѝ развитие с оглед ресурсите необходими за поддържане и развитие на човешката дейност и живот върху територията. Разположението на общината е ключово за нейната транспортна достъпност от страната, Западните Балкани и Гърция, достъпа до Близкия Изток и Средиземноморието - а отгук – е ключова силна страна за местната икономика. Котловинният релеф не е непреодолима пречка за осъществяване на основните транспортни и комуникационни връзки, необходими за функционирането на една съвременна общност, включително – и предвид разположението на населените места върху територията.

Всичко това е предпоставка за оформянето на Търговище като естествен комуникационен център в тази част на страната, както и добрите възможности на общината за развитие на активни интеграционни взаимоотношения със съседните държави.

Едно от най-силните конкурентни предимства на общината е нейното благоприятно географско разположение спрямо международните инфраструктурни коридори. Този фактор, както досега, така и в перспектива ще оказва положително влияние върху социално-икономическото развитие.

Община Търговище се намира в средата на триъгълник, затворен от главен път Е-85 /Русе-В. Търново/, Е-70 /Шумен-Русе/ и Е-71 /София-В.

Търново-Варна/, които са елементи на Европейската транспортна мрежа. Чрез тях се осигурява достъп до ГКПП Русе / 100 км/, а през него достъп до Северна, Централна и Източна Европа по р. Дунав, с шосейна пътна и железопътна връзка. Следователно **община Търговище се намира в непосредствена близост и под въздействието на Общоевропейските транспортни коридори No 7 и No 9.** В съответствие с проекта за автомагистрала “Хемус” през територията на общината ще преминава една от активните комуникационни оси “изток-запад”, което ще подобри в още по-голяма степен транспортните и социално-икономическите връзки на района.

Всичко това е предпоставка за оформянето на Търговище като **естествен комуникационен център** в тази част на страната, както и добрите възможности на общината за развитие на активни интеграционни взаимоотношения както със съседните, така и с Черноморските области.

Организирането на очакваната инвестиционна инициатива в магистралния коридор и устройването на „контактни зони“ за очакваните интензивни потоци на стоки и хора е непосредствено предизвикателство за общината.

III.2. Население и демографски процеси

Развитието на населението в демографски аспект е повлияно от икономическата и социална ситуация. Демографската структура на населението е подчинена на установилите се през последните години общи тенденции за страната – намаляване на броя на населението, застаряване на населението, ниска раждаемост, намаляване броя на сключените бракове, отрицателен естествен прираст и засилени миграционни процеси.

Населението на община Търговище към 31.12.2015 г. наброява 54 974 души, като в общинския център то е 35 841 жители, което представлява 49.4% от населението на общината. В общия брой на населението преобладават жените (51.9%).

Таблица 2: Население в община Търговище по пол и местоживееене 2012 – 2015 г.

	(Брой)			
	2012	2013	2014	2015
Всичко	56 506	56 083	55 596	54 974
Мъже	27 566	27 312	27 028	26 654
Жени	28 940	28 771	28 568	28 320
В градовете	37 120	36 797	36 384	35 841
В селата	19 386	19 286	19 212	19 133

Източник: НСИ.

За сравнение през 2012 г. общото население е възлизало на 56 506 души, като съотношението мъже/жени е 48,7 % към 51,3 на сто в полза на жените. За периода 2012 – 2015 г. намалението на общото население е с 2,8%

Абсолютният брой на градското население спрямо 2012 г. е намалял с 1279 души или 4,5 %. Населението в селата е намаляло с 253 души или с 1,4 %.

Най-висок е дялът на хората с завършено средно образование – 38 %, следвани от тези с основно образование – 25,8 %. Висшистите представляват 14 % от населението на община Търговище.

Таблица 3: Население по степен на завършено образование в община Търговище към 01.02.2011 г. (бр.)

Общини	Общо	Степен на завършено образование					Никога не посещавали училище	Дете ¹
		висше	средно	основно	начално	незавършено начално		
Община	57264	8047	21781	14775	5218	2997	479	3967
гр. Търговище	37611	7541	17390	6787	1874	1482	106	2431
Селата	19653	506	4391	7988	3344	1515	373	1536

Източник: НСИ.

Междинна оценка на Общинския план за развитие

В селата най-висок е делът на хората с основно образование – 7988 души, следвани от населението със средно 4391 лица и незавършено начално образование – 3344. В града най-висок е делът на хората със средно образование – 46,2 %, следвани от висшистите – 20 % и тези с основно – 18 %

Естественят прираст на населението на община Търговище през отчетния период, въпреки, че намалява своята стойност продължава да е отрицателен, като в началото бележи тенденция на намаление от минус 206 души през 2007 г. на минус 165 души през 2009 г., след което през 2013 г. нараства до минус 315 души, а през 2015 г. е минус 280. Живородените деца запазват почти броя си – от 504 през 2013 г. на 509 през 2015 г.

Според националната статистика намалява и смъртността.

Таблица 4: Естествен прираст на населението на община Търговище 2007-2015 г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2007	646	324	322	852	450	402	-206	-126	-80
2008	621	322	299	882	475	407	-261	-153	-108
2009	613	286	327	778	409	369	-165	-123	-42
2010	606	324	282	866	442	424	-260	-118	-142
2011	546	278	268	811	428	383	-265	-150	-115
2012	579	307	272	840	436	404	-261	-129	-132
2013	504	260	244	819	444	375	-315	-184	-131
2014	549	267	282	819	416	403	-270	-149	-121
2015	509	253	256	789	427	362	-280	-174	-106

Източник: Национален статистически институт

Механичният прираст на населението също е отрицателен. През периода на изготвяне на ОПР 2013 г. от минус 80 през 2015 г. се увеличава на минус 342. За същият период заселените в общината също се увеличават със 119. Това основно се дължи на отпшумяване на световната икономическа криза.

Таблица 5: Заселени, изселени и механичен прираст в община Търговище 2007-2015 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени

Междинна оценка на Общинския план за развитие

2007	1390	637	753	1573	722	851	-183	-85	-98
2008	988	394	594	1235	532	703	-247	-138	-109
2009	1111	480	631	1399	657	742	-288	-177	-111
2010	1336	636	700	1718	809	909	-382	-173	-209
2011	598	267	331	776	374	402	-178	-107	-71
2012	646	280	366	747	337	410	-101	-57	-44
2013	944	434	510	1024	474	550	-80	-40	-40
2014	1007	455	552	1224	590	634	-217	-135	-82
2015	1063	474	589	1405	674	731	-342	-200	-142

Източник: Национален статистически институт

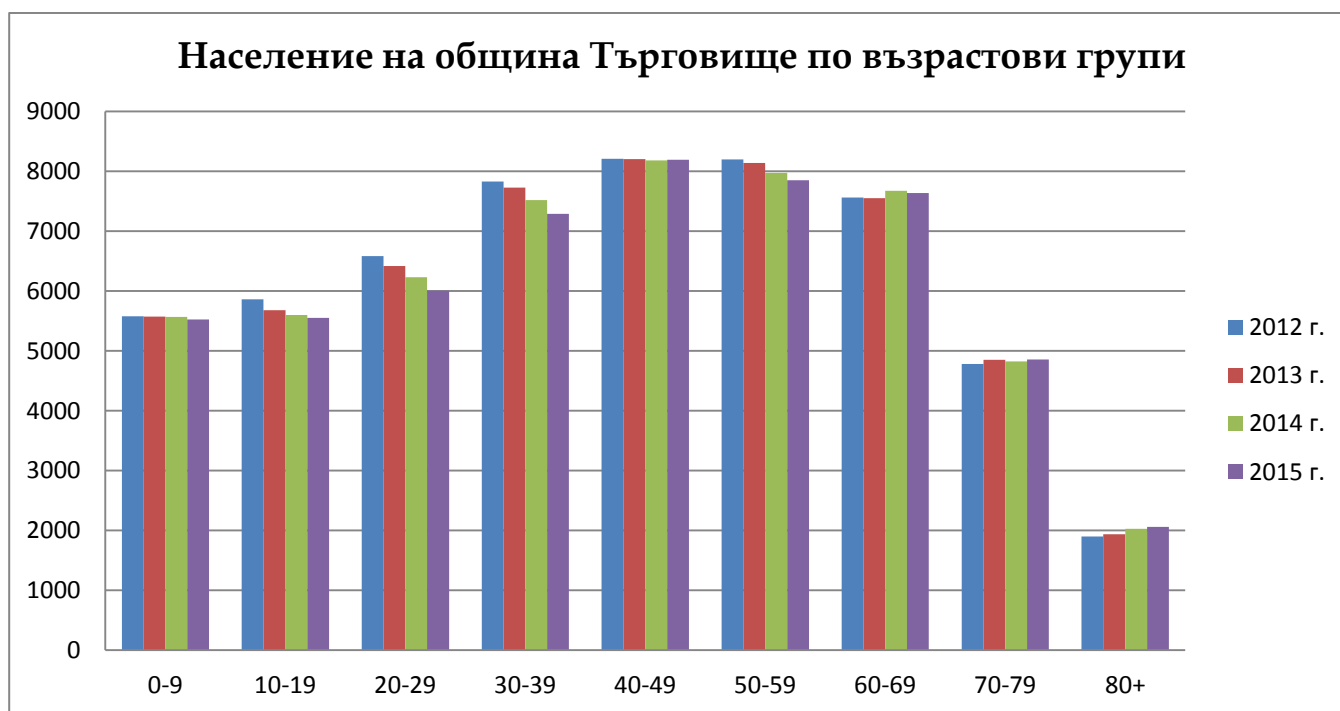
Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в община Търговище през 2013 г. е намаляло с 395 души, за сравнение през 2015 г. броят им се е увеличил с 227, като бройката е достигнала 622 лица.

Най-голям относителен дял във възрастовата структура на населението заемат лицата в активна трудова възраст между 30 и 59 години – 42,4 %. Възрастните на 60 и повече години са 26,4 % от населението, а децата и младежите до 29 години – 21 %. Изводът, който се налага е, че населението на община Търговище бележи тенденции на застаряване.

Таблица 6: Население на община Търговище по възрастови групи за периода 2012 – 2015 г. (бр.)

Възрастови групи	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Общо	56 506	56 083	55 596	54 974
0-9	5579	5575	5570	5526
10-19	5862	5678	5602	5550
20-29	6583	6416	6229	6004
30-39	7829	7729	7517	7291
40-49	8212	8204	8181	8196
50-59	8197	8141	7973	7849
60-69	7563	7552	7674	7637
70-79	4784	4852	4823	4859
80+	1897	1936	2027	2062

Източник: НСИ

Както се вижда от данните, тенденцията е отрицателна – населението на общината ежегодно намалява. Това се дължи както на отрицателните стойности на естествения прираст, така и на миграцията, най-често на хора в активна трудоспособна възраст към други икономически по-силно развити региони или страни. Основните причини за това са понижения жизнен статус на населението през последните 25 години, както и въздействието от икономическата и финансова криза.

Може да се направи констатацията, че се утвърждават негативните тенденции в естественото развитие на населението, изразяващи се в ниската раждаемост на населението и относително високата смъртност. Към тези фактори следва да се добави и въздействието на външната миграция, която пряко и косвено, също допринася за влошаване на демографската ситуация.

III.3. Заетост и безработица

Данните на НСИ за населението на възраст 15 и повече навършени години по икономическа активност за областта са представени по-долу в таблицата:

Икономически активните лица в община Търговище наброяват 25 851 души по данни на НСИ от последното преброяване – 01.02.2011 г.

Коефициентът на икономическа активност е 53% (съотношение между икономически активните лица и населението на 15 и повече навършени години).

Таблица 7: Население на възраст 15 и повече навършени години по икономическа активност в област Търговище през 2015 г.

Области	Общо - хил.	Работна сила			Лица извън работната сила - хил.	Коефициент на икономическа активност - %	Коефициент на заетост - %	Коефициент на безработица - %
		всичко - хил.	заети - хил.	безработни - хил.				
Област Търговище	99,1	43,7	39,9	(3,9)	55,4	44,1	40,2	(8,8)

() - поради малкия обем на извадката данните, оградени в скоби, не са достатъчно точни
Източник: НСИ.

По данни на ДБТ – Търговище за община Търговище, броят безработни лица към 31.12.2016 година е 2 659, а равнището на безработица – 10,4%. От всички безработни лица 1 521 /57,2%/ са жени, а 1 108 /42,8%/ - мъже.

Таблица 8: Брой на безработните лица и равнище на безработица в община Търговище (2010- 2016 г.)

Показател	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Брой регистрирани лица	3619	3332	3249	3106	3145	2991	2659
Жени	2023	1868	1828	1657	1649	1599	1521
Мъже	1596	1464	1421	1449	1496	1392	1108
Равнище на безработица (%)	11,89%	13,0%	12,7%	12,1%	12,3%	11,7%	10,4%

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Търговище

От периода на изготвяне на ОПР тенденцията е за намаляване на безработицата, като от 2013 г. до края на 2016 г. броят на регистрираните безработни е намалял с 1,7 на сто.

През 2015 г. в преработващата промишленост има най-много наети лица по трудово и служебно правоотношение – 29,9 % за община Търговище. Административните и спомагателни дейности са на второ място по разпределение на наетите лица в община Търговище и са допринесли за 10,7 % от заетостта, следват заетите в „Търговията, ремонт на автомобили и мотоциклети“ – 10,1 %.

В сравнение с 2012 г. през 2015 г. най-висок ръст се отчита в заетите в административните и спомагателни дейности – с 689 лица и преработващата промишленост – с 478. Наблюдава се намаление на заетите лица в сферата на строителството, търговията, ремонта на автомобили и мотоциклети. Това е все още следствие от тежката финансова и икономическа криза.

Таблица 9: Наети лица по трудово и служебно правоотношение в община Търговище по икономически дейности през периода 2012 - 2015 година

Икономически дейности	наети лица (бр.)	2012г.	наети лица (бр.)	2013г.	наети лица (бр.)	2014г.	наети лица (бр.)	2015г.
ОБЩО		17757		17748		18082		18798
Селско, горско и рибно стопанство					876			
Добивна промишленост								
Преработваща промишленост	5152		5017		5365		5630	
Строителство	1545		1456		1509		1499	
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	1980		1976		1941		1900	
Транспорт, складиране и пощи	1380		1531		1572		1524	
Административни и спомагателни дейности	1333		1283		1370		2022	
Държавно управление	932		914				835	
Образование	1425		1415		1397		1350	
Хуманно здравеопазване и социална работа	1132		1157		1148		1116	

Източник: НСИ.

III.4. Образование

Образователната система в община Търговище е структурирана така, че да обхваща максимално пълноценно децата и учениците от всички населени места и осигурява в основни линии общообразователната и професионалната подготовка на учащите се.

Училищата в община Търговище са 25 на брой, като спрямо годината на разработване на ОПР – Търговище, те запазват своя брой.

Таблица 10: Училища и детски градини в община Търговище по учебни години /брой за последните пет години

№	Институция	Учебна година				
		2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
1	Детски градини	14	14	14	14	12
2	Училища	25	25	25	25	25

Източник: Община Търговище.

Таблица 11: Училища, според по вида и по населени места

№	Вид училище	Име	Населено място
1	Основни училища	I ОУ "Христо Ботев"	Търговище
		II ОУ „Н.И.Вапцаров“	Търговище
		III ОУ "П.Р.Славейков"	Търговище
		IV ОУ "Ив. Вазов"	Търговище
		ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	с. Буйново
		ОУ "Христо Ботев"	с. Вардун
		ОУ "Г.С.Раковски"	с. Голямо ново
		ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	с. Драгановец
		ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	с. Дралфа
		ОУ "Христо Ботев"	с. Лиляк
		ОУ "Христо Ботев"	с. Макариополско
		ОУ „Паисий Хилендарски“	с. Надарево
		ОУ „Отец Паисий“	с. Подгорица
ОУ "Христо Ботев"	с. Руец		
2	Средно училище	I СУ „Свети Седмочисленици“	Търговище
		II СУ "Проф. Никола Маринов"	Търговище
3	Профилирана гимназия	ПГИЧЕ „Митрополит Андрей“	Търговище
4	Професионални гимназии	Професионална техническа гимназия „Цар Симеон Велики“	Търговище
		Професионална гимназия по икономическа информатика „Джон Атанасов“	Търговище
		Професионална гимназия по електротехника и строителство	Търговище
		Професионална гимназия по	Търговище

		туризъм и хранително вкусови технологии „Алеко Константинов“	
		Професионална техническа гимназия „Цар Симеон Велики“	Търговище
		Професионална гимназия по земеделие	Търговище
5	Спортно училище	Спортно училище „Никола Симов“	Търговище
6	Специални училища	Помощно училище за деца с множество увреждания „Д-р Петър Берон“	Търговище
		Специално училище за ученици с увреден слух "Свети Иван Рилски"	Търговище

Източник: Община Търговище.

19 са функциониращите общински училища:

- 14 основни училища (ОУ);
- 2 средни училища (СУ);
- 1 профилирана общинска гимназия;
- 1 професионална общинска гимназия;
- 1 спортно училище „Никола Симов“.

И шест държавните:

- 4 държавни професионални гимназии;
- 1 Помощно училище за деца множество увреждане "Д-р Петър Берон";
- 1 специално училище: СУ за ученици с увреден слух "Свети Иван Рилски".

За разлика от училищата през анализирания период детските градини от 14 на брой при изготвянето на ОПР намаляват през учебната 2016/2017 г. с 2 бр.

Броят на учениците в община Търговище през учебната 2016/2017 г. намалява с 549 в сравнение с учебната 2012/2013 г., т. е. намалението е с 8,5 %.

Съответно, за същия период броят на децата в детските градини също е намалял със 173, като в процентното изражение от 8,58 на сто се доближава до това на учениците.

Таблица 12: Брой деца в детски градини и училища в община Търговище за последните пет години

№	Институция	Учебна година				
		2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
1	Детски градини	2015	2037	2020	1897	1842
2	Училища	6509	6587	6383	6098	5960

Източник: Община Търговище.

Община Търговище работи приоритетно за създаване на комфортни и безопасни условия в детските и учебните заведения. Реновират се съществуващите детски площадки в града и са извършени ремонти в нуждаещите се образователни заведения.

Според експертна оценка на общината сферата на образованието в Търговище като цяло е обезпечена с квалифицирани кадри. Няма нередовни учители. Няма недостиг на специалисти по отделните дисциплини. Проблем в селата е редуцираният щат, който не позволява всеки учебен предмет да се преподава от специалист.

Наличието на квалифицирани преподавателски кадри в достатъчна степен е силна страна за общината, което е едно от условията за постигане на добри резултати при подготовката на учащите в системата на средното образование. Учителите имат възможност да повишават квалификацията си чрез участие в обучителни курсове и семинари.

III.5. Здравеопазване и социални дейности

Здравната система на общината е териториално добре разположена, задоволително развита и сравнително удовлетворява нуждите на населението от първична, специализира извънболнична и болнична помощ в необходимия обхват.

Към 28.02.2017 г. на територията на общината функционират 112 лечебни заведения, като те са намаляли спрямо годината на изготвяне на ОПР с 25,82 на сто.

Таблица 13: Брой и вид на лечебните заведения в община Търговище за периода 2013-2017 г.

Вид лечебни заведения	2013 г.	2017 г.
Многопрофилна болница за активно лечение	1	1
Частни специализирани болници за активно лечение	2	2
Диагностично - консултативни центрове	1	1
Медицински центрове	8	5
Амбулатории за първична медицинска помощ	11	9
Амбулатории за първична дентална помощ	46	30
Амбулатории за групов първична медицинска помощ	4	4
Амбулатории за групов първична дентална помощ	2	2
Амбулатории за специализирана медицинска помощ	55	37
Амбулатории за специализирана дентална помощ	1	1
Амбулатории за групов специализирана медицинска помощ	1	1
Самостоятелно медико-диагностични лаборатории	8	9
Самостоятелно медико-техническа лаборатория	11	10
Общо:	151	112

Източник: РЗИ – Търговище.

На територията на общината функционират следните социални структури:

- Дом за деца и младежи с умствена изостаналост - гр. Търговище.

Приоритет по отношение на институцията е трансформирането в ЦНСТ и поетапното и закриване чрез разкриване на алтернативни форми и услуги от резидентен тип, предоставящи услуги в общността;

- ДМСГД гр. Търговище за деца 0-3 г. за деца с вродени и придобити малформации;

- Домашен социален патронаж с капацитет 405 места;

- Обществена трапезария с капацитет 50 места;

- Дневен център за възрастни хора с умствени увреждания;

- Дневен център за възрастни с физически увреждания;

- Дневен център за стари хора;

- Две защитени жилища;
- Звено „Майка и бебе“;
- Два Центъра за обществена подкрепа;
- Два Центъра за социална рехабилитация и интеграция на лица в неравностойно положение;
- Център за настаняване от семеен тип – 2 броя с общ капацитет 24+4.

III.6. Икономическо развитие

Местна икономика, конкурентоспособност и предприемачество

Предприятия (без финансовите) по групи според броя на заетите в тях бележат ръст, като от 2 239 през 2012 г. към 2015 г. регистрираните са със 110 повече. Преобладаваща част от тях – 90,29 % са микро с до 9 заети лица, следвани от малките със заети от 10 до 49 лица – 8,04 %. При микропредприятията се бележи най-висок ръст, като от 2 033 през 2012 г. през 2015 г. те са достигнали до 2 121, или с 4,32 %. При малките предприятия също се регистрира ръст от 11 %.

При средните предприятия с заетост от 50 до 249 лица и големите с над 250 назначени лица почти запазват свой брой, като е отчетено намаление с единица и при двете групи.

Таблица 14: Предприятия (без финансовите) по групи според броя на заетите в тях в община Търговище за периода 2012 – 2015 г.

Област/Община Групи предприятия	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
ОБЩО ЗА ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ	2 239	2 252	2 313	2 349
Микро до 9 заети	2 033	2 048	2 093	2 121
Малки от 10 до 49	166	163	181	189
Средни от 50 до 249	30	31	30	30
Големи над 250	10	10	9	9

Източник: НСИ.

Прави впечатление, че независимо от последствията на икономическата криза дружествата, през последните години увеличават своя дял. Според НСИ някои данни отбелязани с многоточие и са конфиденциални, но наличните сочат следното:

Броят на предприятията в община Търговище за периода 2012 – 2015 г. нарастват общо със 110. По официални статистически данни броят на предприятията през 2015 г. е 2349. Приходите от обичайна дейност за същия период също нарастват от 139 8289 хил. лв. на 159 7483 хил. лв.

Най-голямо увеличение на броя на предприятията се отчита в сектор „Транспорт, складиране и пощи“ с 44 броя, следвани от „Други дейности“ – 32 и сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ където предприятията нарастват с 30. Най-голямо намаление в броя на предприятията се отчета в сектор „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ с 41 броя.

Приходите от обичайна дейност също бележат ръст от 1398289 хил. лв. през 2012 г. за 2015 г. са отчетени 1597483 хил. лв., или увеличението е 12,46 % В годината на изготвяне на ОПР също се отчита повишение спрямо 2012 г. от 2,56 %

Най-голям относителен дял имат приходите от преработващата промишленост – 19,39 %, като в сравнение с 2012 г. те са нараснали с 108612 хил. лв. Ръст се отчита и в сектор „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ с 18,80 %.

Това основно се дължи на туристическия сезон, повишената производителност на преработвателната промишленост и съответно промяната в покупателната способност, както на населението, така и на туристите.

Световната икономическа криза, поради свитите пазари е повлияла негативно на фирмите в сектор „Строителство“, като от 196200 хил. лв. през 2012 г. през годината на изготвяне на ОПР 2013 приходите от дейността са намалели на 131602 хил. лв. През 2015 г. стойността започва да се покачва и е отчетен ръст от 12,04 %.

Останалите сектори почти запазват своите показатели.

Във всички сектори е отчетено завишение на средната годишна работна заплата, с изключение на секторите „Строителство“ и „Транспорт, складиране и пощи“. Най-голямо завишение на средната годишна работна заплата се отчита в отрасъл „Селско, горско и рибно стопанство“ с 29,43 % Това основно се дължи от

реализацията на множеството проекти по Програмата за развитие на селските райони и приходите от разнородните субсидии от ЕС.

Таблица 15: Предприятия по икономически дейности, приходи от дейността на нефинансовите предприятия и средна годишна заплата за периода 2012 – 2015 г.

Икономически дейности	2012 г.			2013 г.			2014 г.			2015 г.		
	предприятия (бр.)	приходи от дейността (хил. лева)	средна годишна заплата (лв.)	предприятия (бр.)	приходи от дейността (хил. лева)	средна годишна заплата (лв.)	предприятия (бр.)	приходи от дейността (хил. лв.)	средна годишна заплата (лв.)	предприятия (бр.)	приходи от дейността (хил. лв.)	средна годишна заплата (лв.)
ОБЩО	2239	1398 289	7038	2 252	1434187	7718	2 313	1445809	7861	2 349	1597483	8183
Селско, горско и рибно стопанство	143		6893	157		7251	174		7777	173		8922
Преработваща промишленост	195	559881	7581	204	561131	8575	205	614949	8676	207	668493	9100
Производство и разпределение на ел. и топлинна енергия и газообразни горива			5754			6162			6335			7299
Доставяне на ВиК услуги, управление на отпадъци			7148			7661			7965			8818
Строителство		196200	9418		131602	11461			8895		147448	8076
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	965	324022	4843	932	379675	5171	930	346813	6077	924	384966	6495
Транспорт, складиране и пощи	175		5920	191	146565	6285	207	156688	6742	219	146401	7242
Създаване и разпространение на информация и творчески			7082			5821			6190			8460

Междинна оценка на Общинския план за развитие

продукти ; далекосъобщения												
Хотелиерство и ресторантьорство	132		4167	127		4461	134		4564	137		5470
Финансови и застрахователни дейности			9744			9924			10109			10819
Операции с недвижими имоти			5794			6216			6334			6894
Професионални дейности и научни изследвания	154		6530	148		6210	145		6361	154		7131
Административни и спомагателни дейности			5794			6216			6334			6894
Държавно управление			9491			10082			10747			11047
Образование			7865			8639			9048			9346
Хуманно здравеопазване и социална работа			9151			9613			9660			9770
Култура, спорт и развлечения			5195			5619			6350			6099
Други дейности	102		4467	117		4453	125		4905	134		5302

Източник: НСИ.

По брутна добавена стойност по икономически сектори: на първо място са услугитне със 51,78 % лв., а на второ се нарежда индустрията с 33,21 на сто. Единствено в индустрията и в 2013 г. и 2014 г е отчетен спад, което основно е в следствие на световната икономическа криза. През 2015 г. статуквото от 2012 г. се възстановява.

Таблица 16: Брутна добавена стойност(БДС) за област Търговище по икономически сектори за

Междинна оценка на Общинския план за развитие

периода 2012 - 2015 г.

Година	БДС по икономически сектори			БДС, Млн.лв.
	Аграрен	Индустрия	Услуги	
2012 г.	108	262	366	736
2013 г.	111	247	390	749
2014 г.	115	222	388	725
2015 г.	114	263	406	783

Източник: НСИ.

Промисленост

Промислеността е основен отрасъл, в икономиката на община Търговище. В този сектор продължават да развиват дейност над 9 на сто от общия брой предприятия, включително средни и големи предприятия, развиващи дейност в подотрасъл „Преработваща промисленост“. В структурата на местната икономика, промишлените предприятия осигуряват над 40% от общите приходи.

Промените в обществения и икономическия живот през последните години, в т. ч. и през годината на изготвяне на ОПР съществено изменят картата на работещите фирми в Търговище.

Към края на 2016 г. се забелязват положителни признаци в развитието на местната икономика - увеличаване на ДМА и намаляване на безработицата.

Селско стопанство

Селското стопанство е ключов отрасъл на общинската икономика в Търговище. То е сред основните източници на доходи и заетост за населението и ще продължава да играе важна роля за развитието на района в бъдеще. Продължава тенденцията с всяка следваща година да нараства броят на регистрираните земеделски производители, като за периода 2012 г. – 2016 г. е регистриран ръст от 201 броя

новорегистрирани земеделски производители, което като процентно увеличение е 33,66.

Таблица 17: Броят на регистрираните Земеделските стопани и площта на ДПФ за община
Търговище

	2012г.	2013г.	2014г.	2015г.	2016г.
Брой регистрирани земеделски стопани	597	611	610	766	798
Обща площ ДПФ	31510	31510	31510	31510	31510

Източник: МЗХ, Областна служба "Земеделие и гори" гр. Търговище

На територията на Община Търговище през 2016 г. продължават да развиват дейност 10 броя земеделски кооперации.

Таблица 18: Отглежданите култури на територията на община Търговище за 2015 и 2016 год

	Видове култури	2015 г. (дка)	2015 г. %	2016 г. (дка)	2016 г. %
1	Пшеница	128500	41.54	144135	44.73
2	Слънчоглед	100300	32.42	109800	34.08
3	Царевица	47058	15.21	35700	11.08
4	есенен ечемик	19580	6.33	21222	6.58
5	Овес	250	0.08	350	0.10
6	силажна царевица	405	0.13	385	0.11
7	Просо	Няма данни		Няма данни	
8	нова люцерна	Няма данни		Няма данни	
9	Метла	Няма данни		Няма данни	
10	Кориандър	Няма данни		Няма данни	
11	Лавандула	0		0	
12	Фасул	132	0.04	10	0.003
13	Тикви	Няма данни		Няма данни	

Междинна оценка на Общинския план за развитие

14	Сорго	1567	0.50	0	
15	Бостан	Няма данни		Няма данни	
16	Лозя- винени	8450	2.73	7500	2.32
17	Лозя - десертни	97	0.03	97	0.03
18	Тютюн	0		0	
19	Овощни насаждения	2981	0.96	2981	0.92
	ОБЩО	309,320		322,180	

Източник: МЗХ, Областна служба "Земеделие и гори" гр. Търговище

Селското стопанство е база на преработвателната индустрия и важна съставна част от икономиката на община Търговище. То е признат приоритет и е насочено към създаването и утвърждаването на пазарни структури, благоприятстващи ефективното му развитие.

Реколтираните площи и средният добив от преобладаващите плодове и зеленчуци в община Търговище:

ПЛОДОВЕ

Таблица 19: Плодове

СЛИВИ					
	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Площ (дка)	1463	1497	1936	2055	2055
Добив (кг/дка)	242	302	310	308	412

ВИШНИ					
	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Площ (дка)	378	378	378	378	378
Добив (кг/дка)	159	140	266	135	110

ЛОЗЯ- ДЕСЕРТНИ					
	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Площ (дка)	97	97	97	97	97

Междинна оценка на Общинския план за развитие

Добив (кг/дка)	800	1100	1093	505	608

ЯБЪЛКИ					
	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Площ (дка)	222	222	241	243	243
Добив (кг/дка)	80	288	523	557	501

МАЛИНИ					
	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Площ (дка)	656	656	656	656	656
Добив (кг/дка)	279	500	1101	473	400

ЯГОДИ					
	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Площ (дка)	45	78	78	45	45
Добив (кг/дка)	904	600	603	564	611

ЧЕРЕШИ					
	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Площ (дка)	79	80	97	265	265
Добив (кг/дка)	152	175	101	177	152

Увеличават се площите с насаждения от ябълки, малини и сливи, съответно и добивът на реколтата.

ЗЕЛЕНЧУЦИ

Таблица 20: Зеленчуци

ПИПЕР					
	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Площ (дка)	20	35	20	15	18
Добив (кг/дка)	750	971	927	1033	858

Междинна оценка на Общинския план за развитие

ДОМАТИ					
	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Площ (дка)	25	40	20	20	26
Добив (кг/дка)	1200	1125	953	950	1292

КАРТОФИ					
	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Площ (дка)	30	30	63	10	25
Добив (кг/дка)	1100	1430	1202	1020	1148

Въдът на земите по предназначение запазва своите размери, като все още не са регистрирани и не е инвестирано в хидромелиоративни съоръжения за поливане.

Таблица 21: Вид на земите по предназначение

Вид на земите по предназначение	Размер/дка/	Част от общите %
Ниви	420762,976	80,03
Ливади	6934,026	1,32
Пасища	58464,831	11,12
Трайни насаждения	39573,284	7,53
Поливни площи	0	0
Общо	525735,117	100

Забележка: Данните са от Картата на възстановената собственост към 09.03.2017 г.

Таблица 22: Разпределение на собствеността на земята

Видове собственост	дка	%
Частна	333816,148	40,35
Общинска публична	20819,08	2,52
Стопанисвана от Общината	77764,829	9,40
Общинска частна	31351,393	3,79
Държавна публична	13087,726	1,58
Държавна частна	217858,267	26,34
Религиозни организации	330,047	0,04
Чуждестранни лица	4263,357	0,52
Юридически лица	74214,323	8,97
Смесена	53696,528	6,49
Общо	827201,707	100

Междинна оценка на Общинския план за развитие

Данните са от Картата на възстановената собственост към 09.03.2017 г. и включват както ниви, трайни, ливади и пасища, така и горски фонд, гори в земеделски земи, пътища, населени места и други не земеделски площи.

В таблицата са показани данните по година за имотите, с които земеделските стопани кандидатстват по СЕПП.

Съпоставяйки данните от двете таблици се вижда, че в община Търговище не се обработва и стопанисва наличната земеделска земя, възстановена със ЗСПЗЗ. Все още има трайно изоставени ниви, трайни насаждения и лозя.

Таблица 23: Използваема земеделска земя - регистрирана в ИСАК

ГОДИНА	ИЗПОЛЗВАЕМА ЗЕМЯ /дка/	ОБРАБОТВАЕМА ЗЕМЯ /дка/	ТРАЙНИ НАСАДЕНИЯ /дка/	МЕРИ, ЛИВАДИ И ПАСИЩА /дка/
2013 г.	435 160	409532	12575	13053
2014 г.	417 651	392916	12590	12145
2015 г.	404 374	370557	13248	20569
2016 г.	410 008	373113	13315	23580

Изоставените трайни насаждения не подлежат на възстановяване – те са изсъхнали и унищожени и подлежат на бракуване и изкореняване.

Изоставените ниви са предимно в землищата на общината, попадащи в полупланинския регион. Пасищата и мери са захрастени и непочистени, което ги прави недопустими за подпомагане по СЕПП. Намалението на площите, с които се кандидатства в ИСАК се дължи на промените в съпътстващите ИСАК наредби и промени в законодателството, но това не означава, че тези площи са изоставени и не се обработват.

Оценявайки предимствата на поливното земеделие и необходимостта от прилагане на същото при определени видове култури, част от собствениците и ползвателите на земеделска земя в община Търговище са създали 7 (седем) на брой сдружения за напояване. Площта, за която те имат поети ангажименти за напояване, е в размер на 14 267, 331 декара.

Таблица 24: Създадени сдружения за напояване в община Търговище 2004-2016 г.

Сдружения за	Община	Село	Година на учредяван	Поливна площ /дка/
СН "РУЕЦ"	Търговище	Руец	14.05.2004 г.	329,183
СН "ГЕРЛОВО"	Търговище	Черковна	06.08.2004 г.	2 737,352
СН "КРАЛЕВО"	Търговище	Кралево	17.11.2006 г.	712,713
СН "КОПРЕЦ-2004"	Търговище	Копрец	22.03.2005 г.	245,000
СН "ВАРДУН"	Търговище	Вардун	16.01.2009 г.	774,647
СН "ВОДНА ЛИЛИЯ"	Търговище	Преселец	14.03.2009 г.	120,436
СН "БИСТРА"	Търговище	Бистра	30.03.2015 г.	9348,00

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ – Търговище

Поради забавя в стартирането на мерки, свързани с изграждане на хидромелиоративни съоръжения на практика не са извършени и инвестиции в тази област.

Наличният горски фонд на територията на общината е 201968,113 дка.

По информация на Регионална дирекция по горите гр. Търговище, обема на новозалесените площи на територията на ДГС Търговище за периода 2007-2016 г. са в размер на 679 дка.

Таблица 25: Новозалесени площи на територията на ТП „ДГС-Търговище“

Година на залесяване	Широколистни култури	Иглолистни култури
2007	210	0
2008	50	35
2009	192	105
2010	76	11
2011	0	0
2012	0	0
Общо	528	151
Залесяване за периода 2007-2012 г. - 679 дка		

Източник: ТП „Държавно горско стопанство-Търговище“

За периода 2013-2016 г. не са извършвани нови залесявания.

Вторият подотрасъл на селското стопанство – животновъдството задържа сравнително добрите си позиции през последните години. Водещ отрасли на местното животновъдство заема птицевъдството и дребния рогат добитък.

Таблица 26: Брой и видове животни отглеждани на територията на община Търговище

	Видове	2012	2013	2014	2015	2016
1	Крави бр.	3171	2899	3217	3340	3092
2	Свине бр.	3168	2670	2663	2657	8955
3	Кози бр.	2978	3147	3654	3570	3158
4	Овце бр.	17.962	17.152	16.946	13.917	14.991
5	Кокошки хил. бр.	37	15.5	38.2	29.5	35.00
6	Птици общо хил. бр.	144.327	144.846	193.125	195.225	203.658
6	Пчелни кошери бр.	11.073	10.201	12.610	12.139	14.774

Туризм

По официални статистически данни спрямо годината на изготвяне на ОПР местата за настаняване са се увеличили с едно. Съответно нараства и броят на останалите показатели, свързани с настаняването. При реализираните приходи от нощувки се регистрира ръст, като от 1 454 189 лв. през 2016 г. те са в размер на 1 473 554 лв. Най-високи приходи от нощувки са кумулирани през 2014 г., когато те са възлизали на 1 742 763 лв.

Таблица 27: Моментна снимка на състоянието на туризма в община Търговище за периода 2012 - 2016 г.

Показатели	Единица	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Средства за подслон и места за настаняване	Брой	14	13	13	14	14
Легла	Брой	656	641	641	679	678
Легла/денонощия	Брой	238813	233597	233965	240051	238529
Брой стаи	Брой	339	359	330	349	349
Реализирани нощувки	Брой	31121	38901	48003	40118	35183
Пренощували лица	Брой	18932	19945	22992	23532	21993
Приходи от нощувки	Левове	1161375	1454189	1742763	1584184	1473554
Хотели	Брой	13	12	12	13	13
Легла	Брой	611	596	596	634	633

III.7. Бюджет на Община Търговище

Общината е приключила 2015 година с бюджет от 35 459 051 лв. в сравнение с 2013 г. когато той е бил 30 522 693 лв. Приходите за 2014 г. са почти

същите като и 2015 г. – 35 137 895 лв., което основно се дължи на физическото и финансовото приключване на проектите от първия планов период 2007 – 2013 г.

Субсидиите, трансфер от ЦБ за 2015 г., са в размер на 23 747 063 лв., което е повишение с 12,11 % спрямо 2013 г., когато тя е била 21 180 820 лв.

Постъпленията от данъци за отчетния период са 3 250 102 лв., което е 26% от общия размер на собствените приходи. В сравнение с 2013 година е налице увеличение от 457 240 лв., или с 4% по-вече. Най-висок е дялът на приходите от имуществени данъци – 3 176 582 лв.

Неданъчните приходи представляват 30% от общия размер на местните приходи, като за отчетния период са постъпили 7 212 705 лв. Наблюдава се намаление от 19%, спрямо 2013 година.

С най-голям относителен дял в неданъчните приходи са приходите от общински такси – 4 057 078 лв. или 62 на сто.

Приходите и доходите от собственост са от съществено значение и към 31.12.2015 г. са в размер 1 462 093лв., което е почти 26% от неданъчните приходи.

Приходите от продажба на общинско имущество са се увеличили почти двойно, като регистрират ръст от 7 % от неданъчните приходи.

Таблица 28: Отчет на бюджета за периода 2013 – 2015 г.

	2013	2014	2015
Приходи	В лева	В лева	В лева
Собствени приходи			
Данъчни, в т. ч.	2 792 862	3 045 503	3 250 102
в/у доходи на физ. лица	85 787	88 860	71 951
Имущ. данъци	2 706 651	2 955 804	3 176 582
Други данъци	424	839	1 569
Неданъчни, в т. ч.	6 734 073	7 800 566	7 212 705
от собственост	1 211 481	1 264 143	1 462 093
общински такси	4 344 531	4 782 649	4 057 078
глоби и санкции	290 379	423 618	253 928

Междинна оценка на Общинския план за развитие

др.нед. приходи	220 192	342 823	480 405
внесени ДДС и др.данъци	-363354	-346611	-349755
от продажби	529 123	756 988	923 044
приходи от концесии	323 567	276 705	306 083
дарение	178 154	300 251	79 829
Субсидии(трансфери) от Цент.бюджет	21 180 820	24 434 082	23 747 063
трансфери	1 552 677	1 191 047	190 566
временни безлихвени заеми	4 213	436 001	-3799584
Придобиване на дялове, акции и съучастия	121	4 902	
Заеми от банки	-183262	1 717 787	3 047 835
временно съхр.на средства и друго финансиране	-411251	-762187	120 038
Депозити и средства по сметки(§ 9500)	-1147560	-2729806	1 690 326
Всичко приходи	30 522 693	35 137 895	35 459 051
<i>Дефицит/излишък/</i>	<i>-1741952</i>	<i>-1769304</i>	<i>4 858 199</i>
Разходи			
Здравеопазване	1 283 792	1 320 491	1 379 758
Образование	14 720 971	16 304 245	16 286 970
Соц.подпомагане	2 561 533	2 607 535	2 690 209
Жил. строителство	3 808 628	6 429 179	6 703 140
Общ.администрация	2 929 039	3 349 932	3 340 370
Отбрана и сигурност	161 336	171 629	229 619
Почивно дело, култура	1 956 961	2 290 614	2 174 794
Физк. и спорт	345 859	321 867	329 024
Иконом.дейности	2 752 594	2 339 237	2 225 789
Разходи за лихви	1 980	3 166	99 378
Всичко разходи	30 522 693	35 137 895	35 459 051

Източник: Община Търговище.

През отчетния период в структурата на разходите на Общинския бюджет по функции, най-голям относителен дял заемат разходите на функция "Образование", следвано от „Жилищно строителство“, „Обща администрация“, „Социално подпомагане“, „Почивното дело и култура“ и т. н., като при тях се

отчита увеличение на разходите в сравнение с 2013 г. През отчетния период намаляване на разходите се отчита във функцията „Икономически дейности“, „Физкултура и спорт“.

Таблица 29: Структура на разходите по Параграфи

Наименование на разходите	Бюджет 2013г.	Бюджет 2014г.	Бюджет 2015г.
1. Заплати	12 962 138	13 826 665	14 886 328
2. Други плащания	1 380 667	1 536 370	1 533 394
3.Осигуровки	2 855 000	3 051 393	3 187 362
6. Медикаменти	6 869	7 765	12 272
7. Облекло	214 183	219 628	244 820
8. Командировки	183 186	70 312	81 709
9.Материали,горива, енергия	3 093 831	3 277 031	3 028 048
10. Външни услуги	3 792 914	4 021 854	4 073 659
11. Текущ ремонт	319 998	369 553	373 004
12. Други разходи	1 031 071	780 494	867 556
13. Стипендии	93 869	101 731	98 083
14.Помощи на ОбС соц.гр.-ОЗг.	1 296	3 740	1 737
15. Храна	1 057 582	1 008 451	1 169 807
16. Субсидии	596 595	700 449	728 614
17. Капиталови разходи	2 320 506	5 368 086	4 759 233
18. Учебни разходи	183 309	365 282	184 853
19.Платени данъци	383 224	377 486	178 107
20.Разх. застраховки	46 455	51 605	50 465
ОБЩО:	30 522 693	35 137 895	35 459 051

Източник: НСИ.

През отчетния период по функции най-голям дял заемат делегираните от държавата дейности. Голямо увеличение се отчита от 105,09 % при капиталовите разходи, което отново се дължи основно на финансовото приключване на първия планов период 2007 – 2013 г.

IV. ОЦЕНКА НА ПЪРВОНАЧАЛНИТЕ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР

В периода на изготвяне на ОПР и на междинната оценка външната социално-икономическа среда и тази – в България бележат устойчивост и позитивно развитие и надграждане на вече постигнати резултати.

Основните характеристики могат да бъдат очертани по следния начин:

- БВП през периода 2011 – 2015 година почти запазва своите стойности от 46 – 47 на сто спрямо страните от Европа. (EUROSTAT, Database: PPP domain/ 13.12.2015);

- През 2014 – 2015 година приключи основно финансирането за първия програмен период 2007 – 2013 г., което допринесе за реализацията на поредица мащабни и изключително важни за местната общност проекти;

- Стартирането на програмите за втория планов период 2014 – 2020 г. се забавя по обективни причини, а липсата на свеж външен ресурс е причина за сравнително ниските темпове на развитие и наличието на поредица неблагоприятни тенденции;

- Наблюдава се процес на непрекъснато намаляване на населението, както и влошаване на възрастовата структура, макар и в ниско процентно съотношение;

Понастоящем може да се заключи, че се отчита значителна промяна в социално-икономическата среда в страната, поради политическата ситуация. Очакваните растеж и стабилност на местно ниво значително се забавят заради високата централизация в държавата, липсата на местни – устойчиви и трайни приходи, както и поради голямото закъснение на стартирането на различните мерки и схеми по програмите от новия програмен период 2014 – 2020 г. Това рефлектира и върху по-ниските нива – район, област и община.

Може да се направи изводът, че прегледът на слабите страни потвърждава отново описаните в ОПР, както и:

- SWOT анализът е все още валиден;

- Темите на SWOT анализа отразяват както базовите стойности, така и обновените социално-икономически данни;
- Стратегията и целите на ОПР отразяват темите от SWOT анализа;
- Приоритетите на ОПР продължават да бъдат релевантни за несъответствията и пропуските, идентифицирани от SWOT-анализа.

Стратегията за реализация на ОПР отразява логиката на интервенциите за постигане на конкретни резултати, ефект и въздействие от прилагането на общинския план за развитие. Ефектът от прилагането на плана се проявява в крайните видими и измерими резултати, продуктите и въздействието на съответните дейности и проекти върху целевата територия и нейното население. Наблюдението и оценката на изпълнението на плана следва да проследяват не само използването на финансовия и ресурсен потенциал, но активно да отчитат и физическия прогрес върху територията на общината (настъпващи промени в състоянието на средата в резултат от предприети интервенции). Това изисква набор от специфични индикатори и възможност за алтернативност и адаптивност при оценяване изпълнението на плана.

Оценката от изпълнението на първоначалните резултати от изпълнението на плана е изготвена на база заложената в него Системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Общинския план за развитие има за крайна цел да повиши ефективността и ефикасността на използваните материални, финансови и човешки ресурси за постигане на желаните резултати и въздействие.

Избраните индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Общинския план за развитие на община Търговище 2014 – 2020 г. са съпоставими с текущите макроикономически и секторни процеси и с основните индикатори, използвани в системите за наблюдение по оперативните програми, а също така отразяват и спецификата на района. Те отговарят на изискванията на “Методическите указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-

2020), Областни стратегии за развитие (2014-2020) и Общински планове за развитие (2014-2020).

Избраните индикатори са:

- ✓ **Конкретни** - ясни са за разбиране и повечето от тях са лесни за събиране и обобщаване на информацията;
- ✓ **Измерими** - за по-голямата част от тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни. За някои от индикаторите липсва информация и не може да бъде отчетена стойност, а за други според НСИ информацията е конфиденциална (напр.: привлечени чужди инвестиции, параметрите по икономически сектори и др. п.)
- ✓ **Достъпни** - за някои индикатори има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена. Както и в предходната категория за някои от индикаторите липсва информация и не може да бъде отчетена стойност, а за други според НСИ информацията е конфиденциална (напр.: привлечени чужди инвестиции, параметрите по икономически сектори и др. п.)
- ✓ **Адекватни** - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;
- ✓ **Обвързани са с времето** - на базата на периодична информация, позволяваща сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

За целите на отчитане изпълнението на ОПР е заложено да се използват следните видове индикатори:

- **Общи индикатори**
- **Специфични индикатори:**
 - индикатори за въздействие;
 - индикатори за резултат.

Общите индикатори отчитат приноса на Общинския план за развитие на община Търговище 2014-2020 г. за постигане целите на Стратегия „Европа

2020” и Националната програма за реформи. Те включват и индикатори в областта на регионалната политика за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2014 - 2020 г.

ОБЩИ ИНДИКАТОРИ

- **Заетост на населението на възраст 20-64 г. (%) – 40,2 % (Източник: Агенция по заетостта и НСИ)**
- **Цели „20/20/20” по отношение на климата/енергията:**
 - А) Съкращаване на емисиите на CO₂ (%) – липсва официална информация**
 - Б) Дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление (%) – 10,5 %;**
 - В) Повишаване на енергийната ефективност (%) – липсва информация**
- **Намаляване на дела на преждевременно напусналите училище (%) – 2,3 %**
- **Нарастване на дела на висшистите на 30-34 г. (%) – 11,2 %**
- **Брой предприятия, получили безвъзмездна финансова помощ – 21 бр.**
- **Брой посещения на подпомаганите туристически атракции – 2722 лица**
- **Брой новосъздадени работни места – 28**

Тази част на междинната оценка за изпълнение на ОПР – Търговище се изготвя на база заложените индикатори за мониторинг и преглед на тяхната актуалност, съгласуваност и отношение към напредъка в изпълнението на плана.

Специфичните индикатори за въздействие и резултат са представени в таблицата по-долу „Матрица на индикаторите за наблюдение и оценка на Общинския план за развитие”, като те са разпределени по приоритети, както и в две категории: 11 индикатора за въздействие и 30 индикатора за резултат. Индикаторите са разпределени по периоди на отчитане и с оглед настоящия отчетен период не всички се включват в оценката.

Таблица 30: МАТРИЦА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Стратегическа цел (СП)	Индикатор	Мярка	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност	Целева стойност	Отчете на ст-ст в МО
ИНДИКАТОРИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ							2017
СЦ-3	Население на община Търговище	Брой	НСИ	1 г.	72556	73500	54974
СЦ-3	Деца в детските градини	Брой	Община Търговище	1 г.	1959	2125	1842
СЦ-3	Ученици в училищата	Брой	Община Търговище	1 г.	5203	5325	5960
СЦ-1	Намаляване равнището на без-ца	(%)	АЗ	1 г.	13	11	10,4
СЦ-1	Коефициент на заетост	(%)	НСИ	1 г.	44	47	44,1
СЦ-1	Коефициент на икономическа активност	(%)	НСИ	1 г.	53	56	53
СЦ-1	Равнище на средната годишна работна заплата в общината	(лева)	НСИ	1 г.	6269	11250	8183
СЦ-2	Население (жители) с подобро третиране на отпадъчните води	Брой	Община Търговище	4 г.	0	46099	46099
СЦ-2	Население с подобро водоснабдяване	Брой	Община Търговище	4 г.	0	36278	36278
СЦ-2	Население с осигурен широколентов достъп	(%)	Община Търговище	4 г.	0	54520	18
СЦ-2	Икономии от внедрени общински мерки за енергийна	(mW)	Община Търговище	4 г.	0	1555230	0
ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ							
П-2	Наети на работа безработни лица след курсове за квалификация	Брой	АЗ	1 г.	0	35	22
П-2	Осигурени работни места за лица в неравностойно положение	Брой	АЗ	1 г.	0	22	6

Междинна оценка на Общинския план за развитие

П-1	Стопански единици (предприятия) в община Търговище	Брой	НСИ	1 г.	2188	2215	2349
П-1	Нетни приходи от продажби на предприятията	Хил.лв.	НСИ	1 г.	118590 4	19559130	1597483
П-1	Произведена продукция в нефинансовите предприятия на общината	Хил.лв.	НСИ	1 г.	916540	1450820	987745
П-1	Договори за реализиране на ПЧП	Брой	Община Търговище	4 г.	0	5	2
П-1	Реализирани проекти за междуобщинско сътрудничество	Брой	Община Търговище	4 г.	1	3	1
П-1	Съвместни проекти реализирани в партньорство с НПО	Брой	Община Търговище	4 г.	2	5	2
П-1	Леглова база в места за настаняване и/или средства за подслон	Брой	Община Търговище	1 г.	656	2115	678
П-1	Реализирани нощувки в местата за подслон и настаняване	Брой	Община Търговище	1 г.	31121	95500	35183
П-1	Туристи, посетили община Търговище	Брой	КИЦ	1 г.	18923	52670	27220
П-3	Ремонтирани пътища	Км.	Община Търговище	4 г.	0	20	17
П-3	Подобрена улична мрежа в лошо състояние	Км.	Община Търговище	4 г.	0	35	1.85
П-3	Изградена нова канализационна мрежа	Км.	Община Търговище	4 г.	0	9	8
П-3	Изградени нови ПСОВ	Брой	Община Търговище	4 г.	0	1	0
П-3	Обновени водопроводни мрежи	Км.	Община Търговище	4 г.	0	40	22
П-3	Отпадни води, подложени на пречистване	%	Община Търговище	4 г.	0	65	57
П-3	Премахнати нерегламентирани сметища	Брой	Община Търговище	4 г.	5	18	5
П-1	Обработваеми земеделски земи	Дка.	ОСЗ	1 г.	397033	400330	401250
П-1	Размер поливни площи	Дка.	ОСЗ и ДФЗ	1 г.	0	15000	0
П-1	Залесени горски територии	Дка	ДГС	1 г.	159409	170500	0

Междинна оценка на Общинския план за развитие

П-4	Създадените "онлайн" административни услуги	Брой	Община Търговище	4 г.	0	3	0
П-4	Общински служители преминали курсове и обучения	Брой	Община Търговище	4 г.	0	55	15
П-4	Културни събития	Брой	Община Търговище	1 г.	5	7	6
П-4	Предоставяни социални услуги	Брой	Община Търговище	1 г.	11	13	12
П-4	Новосъздадени или благоустроени зелени площи	Брой	Община Търговище	4 г.	0	12	11
П-4	Подобрен общински сграден фонд	Брой сгради	Община Търговище	4 г.	0	20	44
П-4	Подобрено състояние на религиозионни храмове	Брой обекти	Община Търговище	4 г.	0	8	2
П-3, П-4	Новосъздадени или обновени детски площадки	Брой	Община Търговище	4 г.	0	15	3
П-3, П-4	Новосъздадени или обновени спортни площадки	Брой	Община Търговище	4 г.	0	17	1

ИЗВОДИ:

Най-видимият ефект и въздействие от прилагането на ОПР в община Търговище са инвестициите в подобряването качеството на живот и достъпа до административни, здравни, образователни, социални и културни услуги, благоустройствените дейности и др.

В ОПР на община Търговище са заложи индикатори за мониторинг и оценка на изпълнението. Една част от тях са измерими, добре формулирани и не следва да се променят, за друга – с оглед настоящите резултати би следвало да се актуализира целевата стойност.

Необходимо е в годишните доклади за напредък също да се упражнява мониторинг по изпълнение на индикаторите и те да се отчитат ежегодно.

V. ОЦЕНКА НА СТЕПЕНТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ НА ОПР

Визията отразява желанието за достигане на определено ниво на развитие на община Търговище. Тя е консолидирана, обобщена представа/желание на една общност за стандарта на живот и качествата на средата, която изгражда, поддържа и обитава. Дефинирана е по следния начин: „Община Търговище – динамичен, сигурен, икономически развит търговски и културен център, осигуряващ добри условия за живот и бизнес“.

Главната цел на ОПР за периода 2014 – 2020 година е насочена към осигуряването на модерна инфраструктура и устойчиви темпове на икономически растеж за подобряване стандарта и качеството на живот на гражданите.

Главната цел е насочена към основните приоритети за развитието на общината. Тя е **постигната до определено ниво**, тъй като не са реализирани всички заложи проекти. По отношение на постигането на „устойчиви темпове на икономически растеж“, **целта също не може да бъде реализирана**

изцяло поради приключването на първия планов период и стартирането на новия със съществена забава във финансов аспект.

Осигуряването на достъп до нови пазари, финансови ресурси, европейски фондове, рисков капитал и схеми на финансов инженеринг е решаващ фактор за развитието на предприемачеството, генерирането на растеж и работни места в общината. Необходимо е да се насърчава разкриването на нови предприятия, високотехнологични производства, иновации, повишаване адаптивността на работниците и фирмите и интензифицирането на процеса за създаване на работни места. Тук важно значение ще има балансът между гъвкавост и сигурност на пазара на труда – гъвкавите форми на заетост не трябва да се въвеждат за сметка на ограничаване правата на заетите и сигурността на работното място. Високото равнище на заетост е важно условие за постигане на по-бърз и траен растеж, социално сближаване и повишаване на доходите. Увеличаването на броя на хората, участващи в пазара на труда, е най-добрият начин за съхраняване на икономическата, социалната и териториалната устойчивост на общината и ще допринесе за преодоляване на демографската криза и бедността.

Реализирането на Главната цел следва да стане в условията на тясно взаимодействие и партньорство между местните власти, бизнеса и НПО. Необходимо е да се използват всички възможности за съвместни проекти и дейности, включително в условията на междуобщинско и трансгранично сътрудничество.

За реализацията на главната цел в ОПР са заложили 3 стратегически цели:

Цел 1: Балансирано териториално развитие, чрез комплексно подобряване състоянието на техническата инфраструктура и жизнената среда, съхраняване и опазване на природното богатство и културно-историческо наследство.

Цел 2: Развитие на икономиката и селското стопанство, чрез осигуряване

на благоприятна бизнес среда, насърчаване на инвестициите, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната ефективност.

Цел 3: Запазване и развитие на човешкия капитал, чрез подобряване на образованието, здравни, социални и административни услуги.

Като цяло трите стратегически цели на ОПР съответстват на средата, която е обект на развитие. Настъпили са обаче промени свързани с влошаване на икономическата среда и задълбочаване на социалните проблеми.

Като цяло стратегията е в пълно съответствие с плановете и политиките от по-високо ниво, а именно Областната стратегия за развитие на Област Търговище, Регионалния план за развитие на Североизточен район и пр.

Върху изпълнението на стратегията оказва влияние в най-голяма степен привличането на инвестиции от Европейските фондове, посредством оперативните програми и др. грантови схеми.

На база досегашното изпълнение на ОПР, както и прогнози в средносрочен план може да се оцени, че планираните цели и приоритети са значими и към настоящия момент. На такова мнение са и анкетиранията лица от общината, като техните отговори са обобщени в Оценката на значимостта на приоритетите за развитието на общината съвпада с действията на администрацията, бизнеса и структурите на гражданското общество за решаването на основните проблеми на територията.

В стратегическата част на Общинския план за развитие на община Търговище 2014 – 2020 г. са включени 3 приоритета. Те съчетават местния потенциал с целите и насоките за развитие на регионално, национално и европейско ниво.

Комплексът от приоритети, мерки и дейности за реализацията на стратегическите цели е насочен в няколко основни области на въздействие, както следва:

- Подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическия растеж – привличане на инвестиции, прилагане на иновативни решения, ресурсна ефективност, по-висока заетост, доходи и жизнен стандарт.
- Подобряване на средата на обитаване – по-добра вътрешна свързаност между населените места в общината, подобрена инфраструктура, достъпни услуги, запазване и утвърждаване на природното богатство и културно-историческото наследство.
- Съхраняване на демографския потенциал и развитие на човешките ресурси със специална грижа към младите хора – ограничаване дела на ранно напусналите училище, увеличаване броя на младежите с висше образование и задържането им за живот и работа в общината.

На тази база са изведени четири приоритета за действия, насочени към постигането на специфични цели в различни сфери на развитието на общината.

Всяка специфична цел се изпълнява, чрез съвкупност от мерки и дейности, които са обобщени в Програмата за реализация на ОПР 2014 – 2020 г. под формата на приоритетни проекти, обезпечени с човешки, финансов, времеви ресурс и съобразени с капацитета и възможностите на Общината.

ПРИОРИТЕТ 1: Модерна транспортна и техническа инфраструктура, подобряване на жизнената среда и опазване на природното богатство.

Приоритетът акцентира върху подобряването на републикански, общински пътища и улични мрежи; изграждане на нова и реконструкция на съществуваща водоснабдителна и канализационна инфраструктура; подобряване качеството и обхвата на телекомуникациите; повишаване на енергийната ефективност и ВЕИ; комплексно планиране и устройство на територията; благоустрояване и обновяване на населените места; подобряване и управление на отпадъците, зелените площи; мерки за предотвратяване на

рискове.

В Приоритет 1 са заложиени 2 специфични цели, 9 мерки и 34 конкретни дейности.

Специфична цел 1.1: Доизграждане и модернизирание на транспортната и техническа инфраструктура и подобряване качествата на средата

Мерките, включени в нея са насочени към подобряване на техническата инфраструктура – пътна, водоснабдителна, канализационна; благоустрояване и обновяване на населените места и др.

В приоритета са включени мерки и действия, по които инициатор за разработване и изпълнение на дейностите може да е общината. Изпълнението на част от тези дейности обаче не е стартирало, поради което не би могло да се отчете степен на изпълнение и индикатори.

Реализирани са следните ключови проекти:

- Ремонт и асфалтиране на общински път TG V1171 – с. Алваново – с. Ловец – с. Осен – с. Надарево, като са усвоени 629 323 лв.;
- Ремонт на път TG V2177 Търговище – Момино за 79 984 лв.;
- За периода са извършени ремонти на уличната мрежа в общината на стойност 1 599 894 лв.;
- През 2015 г. са рехабилитирани 15 км общинската пътна мрежа за 731631 лв.;
- Реализиран се е проект за подобряване качеството на жимот чрез подобряване на физическата среда през 2015 г., финансиран по ОПРР на стойност 4 620 076 лв.;
- През 2015 г. са подобрени са междублоковите пространства, улици, паркинги в гр. Търговище, като се реализират проекти на стойност 2 117 308 лв.;
- Извършване на енергийни обследвания на обществени сгради за 30 000 лв.;
- Разработен е Общ устройствен план за 150 000 лв.;
- Разработена е програма за опазване на околната среда за 7 200 лв.;

- Подмяна на ВиК мрежата за периода 2014 – 2015 г. на стойност 20 372 451 лв.;
- Доставка и монтаж на система за видео наблюдение на парк Юкя и площад Свобода в гр. Търговище за 19 298 лв.;
- Извършени са енергийни обследвания на обществени сгради за 30 000 лв.;
- Рехабилитация на улично осветление в гр. Търговище за 200 000 лв.;
- Паспортизация на общински сгради за 28 000 лв.;
- Инвестиционно проектиране за програмен период 2014 – 2020 г. за 293 474 лв.;
- Разработване на 9 работни проекта в пълния им обем, съгласувани и одобрени, издадени разрешения за строеж, с които общината ще има възможност за кандидатства за финансиране със средства по ОПРР през следващия програмен период 2014-2020 г. за 300 268 лв.;
- Изготвяне на работен проект за ремонт и реконструкция на Детска ясла № 1 „Първи юни“ гр. Търговище; актуализация и преработка на проекти на стойност 156 992 лв.;
- Проектиране на регионално депо в с. Пайдушко и изготвяне на доклад за оценка на съответствието на стойност 104 250 лв.;
- Проектиране на площадки за събиране и оползотворяване на отпадъци за 24 448;
- Изготвяне на план за техническа и биологична рекултивация на съществуващата клетка на Регионалното депо в с. Пайдушко и газоотвръщаща система за 9 000 лв.;
- Извършен е ремонт и обновяване на кметства и площади в селата на обща стойност – 361 230 лв.

Специфична цел 1.2: Опазване на околната среда и пълноценно използване на природните ресурси

Мерките, включени в специфичната цел акцентират върху укрепването и поддържането на зелената система и изградената мрежа от защитени

територии; управлението на дейностите по отпадъците; превенция и управление на риска от свлачища и наводнения.

Реализираните проекти включват:

- Реализирани проекти в кметства, ЦДГ и училища „Обичам природата и аз участвам“, финансирани от ПУДООС на обща стойност 49 767 лв.;
- Благоустрояване и обновяване на Младежки парк „Юкя“ – 500 000 лв.;
- Благоустрояване на кв. 192 по плана на гр. Търговище 104 686 лв.;
- Периодично актуализиране и допълване на системите за организирано и разделно сметосъбиране за 7 000 лв.;
- Изграждане на площадка с компостиращи инсталации за зелени (растителни) и биоразградими отпадъци на стойност 1 078 800 лв.;
- Изграждане на площадка за събиране и оползотворяване на биоразградими отпадъци, авторски и строителен надзор – 791 480 лв.;
- Закупуване на контейнери за събиране на смесени битови отпадъци за нуждите на община Търговище за 100 000 лв.;
- Закупуване на аспирационна машина за събиране на листа и биологични отпадъци за ОП Флора и автомобил – 106 000 лв.;
- Корекции на речни корита, укрепване на брегове и диги – 13 000 лв.;
- Разширение на гробищен парк гр. Търговище – 65959 лв.;
- Пораждане на приют за безстопанствени животни в гр. Търговище – 74579 лв.

На етапа на оценка са отчетени 32 дейности на обща стойност 34 725 868 лв.

ИЗВОДИ:

Направеният анализ показва висок напредък в изпълнението на този приоритет. Изпълнени са 14 от предвидените 34 дейности и допълнителни към този приоритет 18 конкретни дейности. Приоритетът по техническо изпълнение е на второ място по напредък – 94,12 %. При финансовата оценка също се отчита високо изпълнение – 47,57 %, което се дължи и на приключването на първия планов период през 2015 г. Забавата при отваряне на

схемите за финансиране за новия програмен период ще доведе до преизпълнение в окончателната оценка на ОПР.

От направения преглед е видно, че са положени немалко усилия за реализиране на дейностите на Приоритет 1, както от страна на общинската администрация, така и чрез външно проектно финансиране.

Заложените конкретни дейности при разработването на ОПР следва да се прецизират и допълнят с оглед тяхното обективно изпълнение.

ПРИОРИТЕТ 2: Конкурентноспособна икономика и модерно селско стопанство, привличане на инвестиции и ефективно използване на ресурсите.

Заложените мерки са насочени към стимулиране на местното предприемачество и конкурентоспособност; създаване на публично-частни партньорства и инициативи за икономическо развитие; стимулиране на сътрудничеството и партньорството; развитие на растениевъдството и разнообразяване на земеделските култури; развитие на животновъдството; поддържане на горските ресурси и развитие на ловно стопанство; подпомагане развитието на местния туристически продукт и маркетинг на дестинациите и развитие на природни, културни и исторически атракции.

В структурата му са заложили 3 специфични цели и общо 9 мерки и 31 конкретни дейности за тяхното изпълнение.

Специфична цел 2.1: Насърчаване на предприемачеството, инвестициите и иновациите

Специфичната цел е насочена към създаване на нови и разрастване на съществуващите предприятия в промишлеността, търговията, услугите и туризма; повишаване конкурентоспособността на МСП чрез подобряване качеството на продукцията, производителността на технологиите и управлението в предприятията; разширяване обхвата на дейностите и услугите, предоставяни от общинските дружества и др. п.

Някои от включените мерки и действия за реализация на мерките към специфичната цел в голямата си част са инициативи на частния бизнес и за тях липсва достатъчно информация за изпълнението им.

Наличната информация в ИСУН сочи следните реализирани проекти:

- Създаване на нови и разрастване на съществуващите предприятия в промишлеността, търговията, услугите и туризма, в т. ч.: "Иновативен съд за пренос на газ под високо налягане: реализация на иновативния потенциал на "ТЕРМОИНВЕСТ" ООД"; "Иновативен съд за пренос на газ под високо налягане: реализация на иновативния потенциал на "Иновативни технологии" ООД"; "Повишаване на производителността в "ИМПОЛА" ООД"; "Подобряване на производствения капацитет и създаване на предпоставки за реализиране на износ в "Лидер маг" ЕООД"; "Повишаване на производствения капацитет и засилване на експортния потенциал на "Лукерия" ООД" на обща стойност 4 231 009,97 лв.;
- Технологична модернизация и повишаване конкурентоспособността на МСП, в т. ч.: "Предпазна полюсна капачка "ТЕРА" за акумулатор - иновация на "ТЕРА - 96" ООД"; "Енергоефективни технологии в "ИМПАЛА" ООД"; "Подобряване на енергийната ефективност на "Екофол" АД, гр. Търговище"; "Подобряване на производствения капацитет за производство на течни и суспензионни торове в "Екофол" АД гр. Търговище"; "Внедряване на международно признати стандарти в "НИКОЛА СИМОВ - 99" ООД" на обща стойност 2 335 706,60 лв.;

Специфична цел 2.2: Развитие на селското и горското стопанство

Мерките, включени в специфичната цел акцентират върху развитие на растениевъдството и разнообразяване на земеделските култури; развитие на животновъдств; устойчиво и високоефективно селско стопанство; поддържане на

горските ресурси и развитие на ловно стопанство и др. п.

Голяма част от проектите не са стартирали, тъй като схемите по програмите все още не са отворили прием. В голямата си част предвидените проекти са инициативи на частния бизнес и за тях липсва достатъчно информация за изпълнението им.

Специфична цел 2.3: Насърчаване развитието на интегриран туризъм, чрез опазване, популяризиране и развитие на културното и природно наследство

Заложените мерки предвиждат подпомагане и развитие на местния туристически продукт и маркетинг на дестинациите; развитие на природни, културни и исторически атракции.

Реализирани са следните проекти и инициативи:

- Създаване на общинска стратегия и програма за развитие на туризма за 7 436 лв.;
- Традиционен пролетен панаир – Търговище на обща стойност 55 000 лв.;
- Организиране на ежегодно Търговско изложение за здравословни хранителни продукти;
- Организиране на Фестивал на виното през 2016 г. със финансовото участие на частния сектор.

Този приоритет отчита слаб напредък в техническото изпълнение на ОПР на община Търговище. За неговото изпълнение в Стратегическата част на ОПР и Програмата за реализация също на ОПР са заложили 3 специфични цели, 9 мерки и 31 конкретни проекти и дейности за изпълнението, на които са предвидени инвестиции на стойност 56 995 хил. лева. На етапа на оценка са реализирани общо 13 дейности и проекти, или техническото изпълнение възлиза на 41,93 %. Отчетената стойност възлиза на 6 667 642,57 лв., което е 11,70 % изпълнение.

ИЗВОДИ:

Направеният анализ показва невисок напредък във финансовото изпълнение на този приоритет. Техническото изпълнение възлиза на 41,93 %. При финансовата оценка се отчита 11,70 на сто напредък. Това основно се дължи на факта, че новият програмен период за частните бенефициенти на практика тепърва предстои да стартира. Ниският ръст на изпълнение ще се компенсира към края на програмния период.

ПРИОРИТЕТ 3: Подобряване качеството на живот и достъпа до административни, здравни, образователни, социални и културни услуги.

Приоритетът акцентира върху подобряването на достъпа до заетост и създаване на нови работни места; насърчаване работодателите за създаване на нови работни места; стимулиране на самостоятелна заетост, трудовата мобилност, предприемачество и създаване на нови предприятия; повишаване качеството на човешките ресурси и постигане на съответствие с изискванията на пазара на труда; подобряване на административните услуги.

В структурата му са заложили 8 специфични цели и общо 20 мерки и 52 конкретни дейности за тяхното изпълнение.

Специфична цел 3.1: Подобряване достъпа до заетост и създаване на нови работни места

Специфичната цел е насочена към подобряване условията на труд и повишаване на доходите; насърчаване на работодателите за създаване на работни места; стимулиране на самостоятелна заетост, трудовата мобилност, предприемачество и създаване на нови предприятия.

Реализираните проекти са:

- "Нови възможности за повишаване на здравословните безопасни условия на труд в "КЪНЕВИ ГРУП" ЕООД" на стойност: 101 085 лв.;
- "Политики за здравословен и безопасен труд" в ЕТ „АС-МЕГА-АНДОН-

АНДОНОВ-МАРИЯНКА АНДОНОВА-ГЕРГАНА АНДОНОВА“ – 88 550,00 лв.;

- Насърчаване на мобилността на служителите в "Пътинженерингстрой - Т" ЕАД за 216 688,00 лв.;
- "Насърчаване на мобилността на служителите в "Пътинженерингстрой - Т" ЕАД на стойност 19 529,00 лв.;
- "Насърчаване на териториалната мобилност на работната сила ЕТ АГРОТРОН - М - МЕЛИХА ИСМАИЛ" за 19 529,00 лв.

Специфична цел 3.2: Повишаване качеството на човешките ресурси и постигане на съответствие с изискванията на пазара на труда

Заложените мерки включват повишаване професионалните умения и квалификацията на работната сила и превенция на отпадането от пазара на труда.

Реализираните проекти включват:

- "НПО = модел за ефективност и качество" за 41 000 лв.;
- "Нови работни места за сътрудник в маркетингови дейности" на стойност 119 694 лв.;
- Схема „Подкрепа за заетост“ на Агенция по заетостта за 603163,00 лв.;
- „Нов шанс“, "СТРОЙКОРЕКТ - ГХ" ЕООД; наемане на безработни лица и закупуване на оборудване – 18 938 лв.;
- "Развитието на човешките ресурси в Къневигруп - гаранции за успеха" на стойност 112 148,00 лв.;
- „Ново начало“, "ЕМ КА ЖИ" ЕООД; наемане на безработни лица и закупуване на оборудване за 15 076 лв.;
- "Актуализиране на образователния процес в Професионална техническа гимназия "Цар Симеон Велики", гр. Търговище в сътрудничество с работодател в сферата на ИКТ" за 114 500,00 лв.;
- „Ръка за ръка“, Клуб на Нестопанските организации; създаване и обзавеждане на помещение и модулни обучения на стойност 83 410 лв.;
- "Повишаване квалификацията на служителите в администрацията на

Регионална здравна инспекция Търговище" на стойност 79 360,00 лв.;

- „Инвестиции за европейско качество и производителност“, "МЕБЕЛ-СТИЛ" ООД, обучения и квалификация за 124 271,00 лв.;
- "Развитие на нови работни места и нова възможност за реализация и професионално израстване в сферата на счетоводната и одиторска дейност", "СЪНИ КОНСУЛТ" ЕООД, осигурване на заетост на 6 лица на стойност 76 850,00 лв.

Специфична цел 3.3: Насърчаване на трудовата активност и социалното включване на групи в неравностойно положение

Заложените мерки акцентират върху повишаване на икономическата активност и намаляване равнището на безработица сред групи в неравностойно положение на пазара на труда и интегриране на маргинализираните общности в обществения живот.

Към момента на изготвяне на междинната оценка липсва информация за реализираните проекти.

Специфична цел 3.4: Подобряване на административните услуги, компетентна и отговорна администрация

Заложените мерки предвиждат подобряване на достъпа и качеството на административните услуги, повишаване на капацитета и компетентна и прозрачна администрация.

Реализирани са следните проекти:

- Изграждане и функциониране на областен информационен център в град Търговище, който продължава да се изпълнява на стойност 528 185 лв.;
- Закупуване на хардуер за общинска администрация - гр. Търговище за 9 492,00 лв.;

- Закупуване климатици за общинска администрация - Тяло Б - гр. Търговище на стойност от 14 700,00 лв.;
- Ремонтни дейности на сградата на общинска администрация за 152 300 лв..

Специфична цел 3.5: Осигуряване на качествено образование в обновена среда

Специфичната цел е насочена към подобряване достъпа до предучилищно и училищно образование; обновяване на материалната и техническа база на образователните институции.

Реализираните мерки и дейности по специфичната цел включват:

- Проект "Успех" на МОН, включващи шест училища от общината за 244 705 лв.;
- "КПС - Квалификация на педагогическите кадри", включващи девет училища за 16 320 лв.;
- Национална програма „С грижа за всеки ученик“, включваща шест училища от община Търговище за 19640 лв.;
- Проект „Да направим училището привлекателно за младите хора“ на СОУ „Свети Седмочисленици“ на стойност 62 562 лв.;
- Проект BG051PO001-4.1.07 "Включващо обучение", СОУ "Свети Седмочисленици" е 3-то ОУ "П. Р. Славейков" на стойност 97 777 лв.;
- Проект BG051PO001-3.1.06 „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“, обхващащ пет училища за 414 765 лв.;
- Осем проекта в областта на подобряване качеството на образователния процес на обща стойност 247 473 лв.;
- Реализирани са три проекта по Програма „Еразъм +“ на обща стойност от 494 185 лв.;
- Адаптиране на детски площадки и спортни съоръжения в детските градини и училища към изискванията за безопасност и функционалност за 430 700 лв.;

- Национална програма "Модернизация на материалната база в училище" - Модул „Подобряване на училищната среда" за 43 882 лв.;
- Проект „Кибер център" на II СОУ "Проф. Никола Маринов" на стойност 277 552,00 лв.;
- Национална програма „Информационни и комуникационни технологии в училище" (ИКТ) за 32 264 лв.;
- Ремонт на Целодневна детска градина No 1 "Веселушко" на стойност 497 958 лв.;
- Извършени са множество ремонтни дейности по образователната инфраструктура на обща стойност 637 700 лв.;
- Закупуване на компютърно и техническо оборудване за училища и детски градини за 73 910 лв.;
- Актуализиране на образователния процес в Професионална техническа гимназия „Цар Симеон Велики“, град Търговище в сътрудничество с работодател в сферата на ИКТ на стойност 114 500 лв.;
- Обзавеждане на сградите на 4 обекта на образователната инфраструктура в града - Първо основно училище „Христо Ботев“, Целодневна детска градина №7 „Снежанка“, Целодневна детска градина №9 „Приказка“ и Детска ясла №1 „Първи юни“ на стойност 9 7812 98.54 лв., за който на етапа на оценка е сключен договор за финансиране, но ще бъде реализиран през следващите 2 години.

Специфична цел 3.6: Подобряване достъпа до устойчиви и качествени здравни услуги

Заложените мерки включват подобряване на материално - техническата база в здравеопазването и повишаване качеството и подобряване достъпа до здравни услуги.

Реализирани са следните проекти:

- Подкрепа за по-добро здраве и образование, Клуб на НСО за 73 192 лв.;

Специфична цел 3.7: Разширяване обхвата и вида на социалните услуги

Специфичната цел включва мерки за изграждане и обновяване на обекти на социалната инфраструктура и подобряване качеството и достъпа до социални услуги в общността.

По значимите реализирани проекти са:

- Създаване на интегрирани услуги за деца и семейства на стойност 931 981 лв.;
- Създаване на интегрирани услуги за деца и семейства на стойност 1 112 633 лв.;
- Създаване на Център за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) за възрастни хора, Подбор, назначаване и обучение на персонала в ЦНСТ. Капацитетът на ЦНСТ е 28 деца и младежи, клиенти на социалната услуга на стойност 333 795 лв.;
- Ремонт и обновяване на пенсионерски клубове в селата: Буйново, Макариополско, Дралфа, Голямо Ново, Лиляк, Острец, Алваново, Бистра и др. на обща стойност от 70 000 лв.;
- Реализирани са множество и др. проекти, предоставящи социални услуги на обща стойност от 1 431 112 лв.;
-

Специфична цел 3.8: Развитие на културата, спорта и младежките дейности

Мерките предвиждат инвестиции, свързани с опазване културното наследство , обновяване, ремонт и оборудване на културни институции; развитие на художествена самодейност и на културни събития; ремонт, модернизация и изграждане на спортна инфраструктура и насърчване дейността на спортните и младежки клубове

Реализираните проекти включват:

- Проект „Ранновизантийска и средновековна крепост и град „Мисионис“ за 30 000 лв.;

Междинна оценка на Общинския план за развитие

- Изготвяне на технически проекти за консервация и консервация на Базилика № 3 в Средновековен град Мисионис, Хаджи Ангеловата къща е др. на обща стойност 127 855 лв.;
- Реставрация, консервация и подобряване достъпа до Крумово кале (Мисионис) - останки на ранновизантийска и средновековна крепост на стойност 255 000 лв.;
- Ремонтни дейности, свързани с опазване на културното наследство на читалища, галерия, библиотека, паметници на културата на обща стойност 286 611 лв.;
- Реализирани са мероприятия свързани с развитие на капацитета на обучителните центрове на регионалните библиотеки и по проект: „Българските библиотеки – съвременни центрове за четене и информация“ на обща стойност 5 600 лв.;
- Проведени са множество културни прояви, фестивали, пленери и др., като стойността им възлиза на 112 250 лв.;
- Изграждане на спортни и детски площадки в Младежки парк Юкя на стойност 499 996 лв.;
- Рехабилитация на детски площадки за 196 275 лв.;
- Изграждане на нови, обновяване и обезопасяване на съществуващи детски площадки за 290 000 лв.;
- Изграждане на нови и обновяване на съществуващи спортни площадки за 45 000 лв.;
- Проектиране, ремонт и оборудване на Учебно- тренировъчен център за спортове на закрито и открито и идеен проект за спортен комплекс на обща стойност 40 000 лв.;
- Спортна зала "Д. Стефанов" - подмяна на настилка и ремонт санитарни помещения за 16 499 лв.;
- Реализирани са 6 проекта на стойност 468 287 лв. за насърчаване на дейността на спортните и младежки клубове, създаване на условия за полноценно използване на свободното време на младежите и др. п.

В Стратегическата част на ОПР, индикативната таблица и Програмата за реализацията на ОПР за този приоритет са заложили 8 специфични цели, 20 мерки и 52 конкретни проекти и дейности, за изпълнението на които са предвидени инвестиции на стойност 45 074 хил. лева.

На етапа на последваща оценка са отчетени 109 дейности и проекти на стойност 22 563 370,60 лева. Техническото изпълнение на база брой отчетени проекти и дейности по този приоритет е на първо място като се отчита над 100 % изпълнение. Финансовото изражение на предвидените дейности в индикативната финансова таблица на междинната оценка възлиза на 50,06 %, което нарежда приоритета на първо място по изпълнение, както във финансово, така и в техническо изражение. Конкретните постигнати резултати до този момент са:

ИЗВОДИ:

Този приоритет е с най-висок процент на техническо преизпълнение и финансово изпълнение спрямо другите. От направения преглед е видно, че са положени немалко усилия за реализиране на дейностите на Приоритет 3, както от страна на общинската администрация, така и чрез външно финансиране.

Видно от гореизложеното за реализирането на регионални и местни политики, съществува воля в местната власт за укрепване на институционалния капацитет на местно ниво и развитие на партньорство на регионално ниво.

Заклучения:

- В периода 2014 г. – март 2017 г. са реализирани значителен брой дейности за подобряване условията за живот, естетизацията на селищната среда и повишаване капацитета на човешките ресурси;
- Извършено е цялостно обновяване на градската среда, подменена е ВиК мрежата, модернизирана е материално-техническата база на образователните институции и социалните заведения;

- Подобрява се пътната инфраструктура в община Търговище. Извършени са значителен по обем ремонтни дейности – рехабилитация на улици в града и на общински пътища между населените места;
- Над 40 000 лв. са инвестирани в благоустрояване на селата.
- Изградени са кътове за игри и отдих в селата Алваново, Руец, Здравец и Кръшно, където се реализираха проекти по ПУДООС.
- Изградена площадка за компостиране на биоразградими отпадъци.
- През 2016 г. е разширен обхватът на системата за видеонаблюдение с включване на нови 13 камери, като общият им брой вече е 29;
- Изграден е приют за бездомни кучета.
- През ноември 2016 г. е подписан договор за образователната инфраструктура за близо 10 млн. лв. за основен ремонт, въвеждане на мерки за енергийна ефективност и оборудване на сградите на I ОУ "Хр.Ботев", детските градини №7 „Снежанка“ и №9 „Приказка“, както и детска ясла №1 „Първи юни“, който тепърва ще се реализира;
- Ръководството на Община Търговище е създадо много добра организация за реализирането на одобрени проекти, финансирани от Европейските фондове предимно чрез оперативните програми;
- Значителни са усилията по намаляване безработицата и стабилизиране и нарастване на заетостта в общината, чрез включване в различните национални програми;
- Подобрява се качеството на административните услуги. Проучва се мнението на потребителите на услуги, създадени са автоматизирани онлайн услуги за бизнеса и гражданите.

Препоръки:

- Да продължи активната работа за участие с проекти по оперативните програми и търсене на възможности за друго външно финансиране, в т. ч трансгранично сътрудничество (ОП „Черно море“ 2014 – 2020, ТГС „Дунав 2014 – 2020“ и др.);
- Да продължи последователната дългосрочно ориентирана, адекватна

и отговаряща на обективните социално – икономически и обществени условия политика на ръководството на Община Търговище за постигане в максимално голяма степен към 2020 г. на визията на Общинския план за развитие : „Община Търговище – динамичен, сигурен, икономически развит търговски и културен център, осигуряващ добри условия за живот и бизнес“.

VI. ОЦЕНКА НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФИНАНСОВИ РЕСУРСИ И ОБОБЩЕНА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР

Ресурсното осигуряване на средствата при реализацията на мерките в рамките на ОПР на Община Търговище се осъществява чрез разработената Индикативна финансова таблица. Тя е числен финансов израз на предвидените за реализация мерки по съответните приоритети.

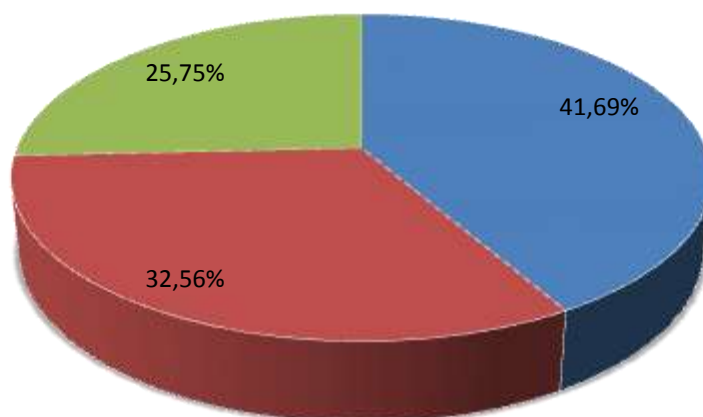
Основните източници за финансиране, заложи в нея са:

- Общински бюджет;
- Централен бюджет;
- Фондове на ЕС;
- Други източници;
- Фондове, фирми.

Планът за развитие на Община Търговище предвижда осъществяването на проекти, програми и дейности на обща стойност 175 069 000 лева.

Предвидените средства за реализация на общинския план са най-големи по стойност за първи приоритет “Модерна транспортна и техническа инфраструктура, подобряване на жизнената среда и опазване на природното богатство” – 73 000 000 лв. Следват финансовите ресурси предвидени за втори приоритет “Конкурентноспособна икономика и модерно стопанство, привличане на инвестиции и ефективно използване на ресурсите” – 56 995 000 лв. и трети приоритет „Подобряване качеството на живот и достъпа до административни, здравни, образователни, социални и културни услуги“ с – 45 074 000 лв.

Разпределение на финансовите ресурси по приоритети

- ПРИОРИТЕТ 1: „Модерна транспортна и техническа инфраструктура, подобряване на жизнената среда и опазване на природното богатство“
- ПРИОРИТЕТ 2: „Конкурентноспособна икономика и модерно стопанство, привличане на инвестиции и ефективно използване на ресурсите“
- ПРИОРИТЕТ 3: „Подобряване качеството на живот и достъпа до административни, здравни, образователни, социални и културни услуги“

От направения преглед на изпълнението на приоритети на ОПР е видно, че за периода 2014 г. – март 2017 г. са договорени общо **63 956 881,17 лв.**, като това в процентно изражение е 36,53 %. Следва да се има предвид, че някои от проектите и дейностите, финансирани със средства от новия програмен период са все още в процес на реализация.

Във Индикативната финансова таблица към ОПР – Търговище е заложено следното изпълнение на мерките и дейностите от местно публично финансиране:

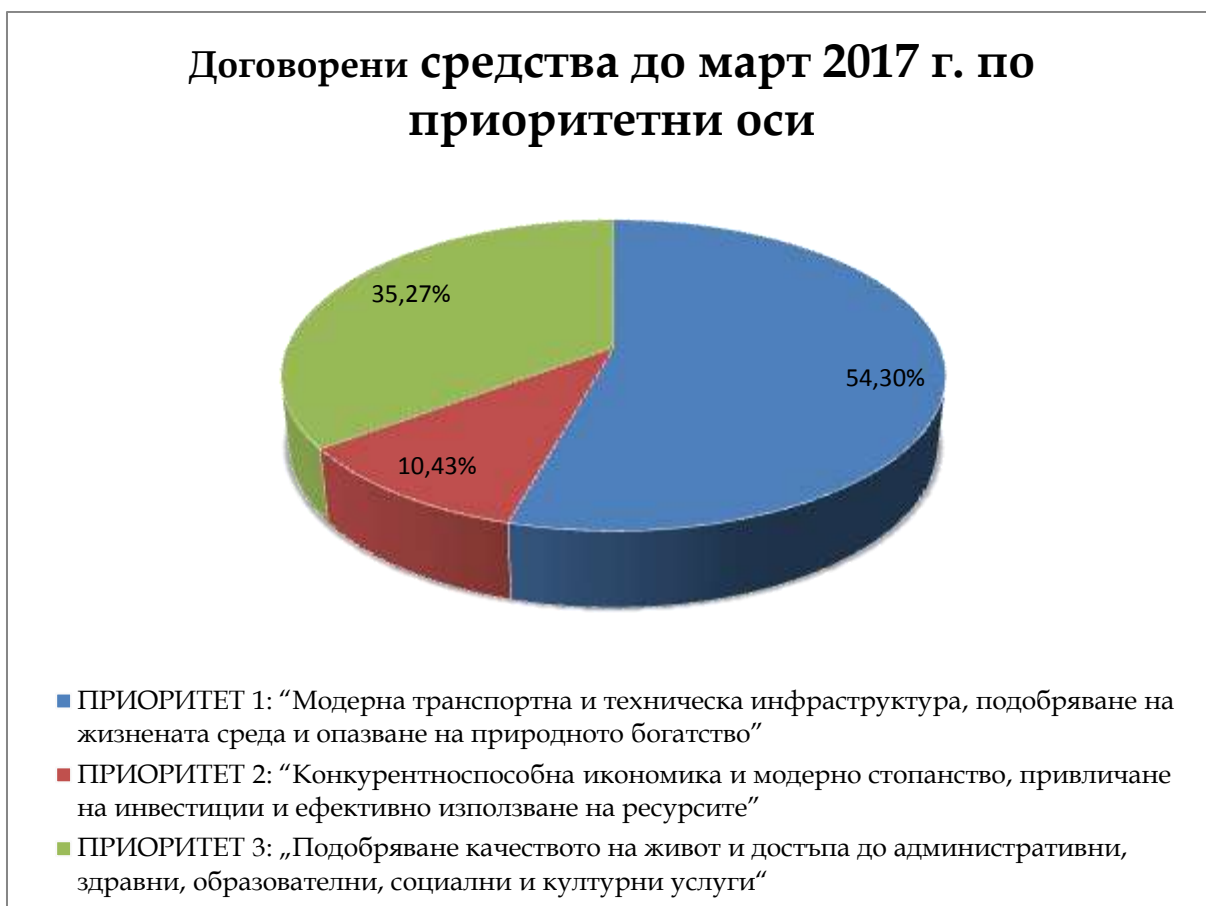
- Приоритет 1 – 4,28 %;
- Приоритет 2 – 0,61 %;
- Приоритет 3 – 4,07 %.

Това означава, че Община Търговище е осигурила и изпълнила ангажиментите си като цяло относно предвидените за усвояване средства от

общинския бюджет. Закъснението на отварянето на мерките и схемите от програмен период 2014 – 2020 г. е дало отражение върху усвояването на средствата от външни източници и най-вече в частта „Външно публично финансиране“ от Индикативната таблица. В тази връзка се очаква тепърва да се осигуряват тази категория средства за изпълнение на ОПР.

Най-много средства са планирани и договорени по Приоритет 1 – 34 725 868 лв. На второ място като договорени, но не планирани средства следва Приоритет 3 – 22 563 370,60 лв. и Приоритет 2 с изпълнение от – 6 667 642,57 лв. Следователно изграждането и подобряването на базовата инфраструктура продължава да бъде ключовият приоритет за Търговище.

Договорени средства до март 2017 г. по приоритетни оси

Около 50 % от договорените средства до март 2017 г. са насочени към подобряване качеството на живот и достъпа до административни, здравни, образователни, социални и културни услуги. За периода до 2020 г. е необходимо да се наблегне на дейностите по осигуряването на модерна транспортна и техническа инфраструктура, подобряване на жизнената среда и опазване на природното богатство, както и на стимулиране бизнеса за постигане на конкурентноспособна икономика и модерно стопанство, привличане на инвестиции и ефективно използване на ресурсите.

Изводите, които могат да се направят от наличната информация, показват, че все още в общината не са намерени възможности за въвеждане на възобновяеми енергийни източници, но констатацията се отнася за почти всички общини. Основната причина променената държавна политика в тази област - промяната в цените на изкупуване и бъдещата ѝ непредсказуемост.

В сферата на образованието, културата и здравеопазването са реализирани редица дейности, предвидени в ОПР, но те все още не са достатъчни за постигане на желаното ниво в тези направления. Реализацията на вече договореният проект за подобряването на образователната инфраструктура ще спомогне за удовлетворяване нуждите в тази област. Инвестициите в социалната инфраструктура и социалните дейности са с дългосрочен и устойчив позитивен ефект върху демографските процеси и цялостното развитие на общината, което налага провеждането на трайна политика за подобряване качеството на социалната сфера и предлагането на качествени социални услуги.

Недостатъчно като обем са инвестициите по Приоритет 2 на ОПР насочен към развитието на бизнеса и бизнес услугите. За привличане на вниманието на потенциални инвеститори не само от общината, но и извън нея, е необходимо да се предвидят повече преференции за бизнеса и дейности като:

- Анализ на нуждите, проблемите и възможностите, и разработване на специална общинска програма за насърчаване и подкрепа развитието на МСП;

- Приключване дейностите по подготовката и приемането на местна наредба за насърчване и подкрепа на инвестициите и бизнеса.

- Намаляване на административните процедури и ускорено преминаване при регистриране, строителство и стартиране на дейността;

- Подкрепа за създаването на партньорства, клъстери с бизнеса в страната и чужбина;

- Осигуряване на достъп до информация относно програми и мерки за насърчване на предприемачеството, източници на финансиране за малки и средни предприятия чрез поддържане на електронна страница в Интернет.

- Оказване на съдействие за изграждане на необходимата инфраструктура;

- Определяне на нови терени за инвестиции на «зелено» за организиране и насочване на бизнес дейностите;

Все още не се прилага системата за публично-частното партньорство като ефективен механизъм за стимулиране на частните инвеститорски намерения в общината. Развитието на партньорството между публичната власт и бизнеса за целенасочено и ефективно насочване на инвестиции може да се реализира чрез следните дейности:

- Създаване и развитие на сдружения с бизнеса за съвместно участие в проекти за икономическо развитие;

- Съвместно със социално-икономическите партньори разработване на конкретни целеви модели за ПЧП;

- Създаване, периодично актуализиране и разпространение чрез интернет страницата на общината на база данни за бизнеса;

- Обмяна на опит и добри практики с други държави – членки на ЕС, относно прилагане на ПЧП;

- Провеждане на информационни кампании, обществени анализи, публикации, анкети, проучвания, семинари за стимулиране гражданската подкрепа и отговорност за предложените инвестиции;

Важна задача през оставащия период от действието на ОПР е развитието на градската зона като опорен център за околната територия, укрепването на

връзките град-село, диверсифицирането на икономиката и развитие на нови алтернативни икономически дейности, които да се базират на използването на местния потенциал.

Прегледът показва, че ръководството на Община Търговище е водила активен диалог с бизнеса. Проведени серия срещи с предприемачи, посещения в предприятия за обсъждане на актуалната икономическа ситуация и възможностите за подпомагане на местния бизнес. Установен е стремеж и воля местната власт да отговори на исканията на бизнеса за намаляване на бюрократичните пречки, бързо придвижване на различни документи, съгласуване на планове и проекти.

Прегледът на изпълнението показва, че **общината е търсила различни възможности за финансовото обезпечаване на изпълнението на ОПР.** Използвани са средства от общинския и републиканския бюджет, ПУДООС, от Структурните и Инвестиционния фондове чрез Оперативните програми „Регионално развитие“, „Околна среда“, „Развитие на човешките ресурси“, „Административен капацитет“, Норвежкия финансов механизъм и др.

Постигнатите резултати се основават на инициативността на местната власт и на последователно провежданата целенасочена политика за развитието на общината. В оставащия период до 2020 г. е необходимо да се поддържа активността в привличането на средства чрез проекти от оперативните програми, тъй като те дават възможност за финансиране на широк кръг от дейности, които не могат да бъдат реализирани с общинския бюджет. За по-голяма ефективност и ефикасност при усвояване на средствата от фондовете на ЕС ще спомогне актуализирането на Програмата за реализация на ОПР до 2014 г., в която тясно да бъдат обвързани заложените приоритети с конкретни проекти, ориентирани към съответните оперативни програми. Ежегодния мониторинг по изпълнението на ОПР следва да включва и индикаторите за изпълнение с оглед качествено и количествено им отразяване.

Заклучения

Много високо активност на Община Търговище в договарянето на средства по оперативните програми – ОПРР и ОПРЧР. Останалите програми с бенефициенти – общини забавят своето стартиране.

Все още състоянието на пътната и уличната мрежа в общината в известна степен е ограничител за мобилността и достъпа до различните видове услуги. За да се премахнат ограниченията, трябва да се осигурят инвестиции за изпълнение на следните дейности и проекти:

- Продължаване на дейностите за рехабилитация на пътната мрежа, уличната мрежа и обновяване на градската среда;
- Повишаване на енергийната ефективност чрез внедряване на ВЕИ;
- Стимулиране на социалната интеграция и изграждане на достъпна среда за хората с увреждания;
- Подмяна на водопроводна мрежа и канализация в квартали на града и в селата;
- Благоустрояване на малките населени места и укрепване на връзките град-село;
- Изграждане на укрепителни съоръжения, конструкции и подпорни стени в свлачищни зони;
- Изграждане на нова клетка на регионалното депо за отпадъци в с. Пайдушко;
- Необходимост от създаване информационна база данни за свободни терени с възможности за инвестиране;
- Насърчаване публично-частното партньорство във всичките му форми, в т. ч. клъстери;
- Привличане на инвеститори в преработвателната промишленост;
- Въвеждане на система за обратна връзка – за измерване и анализ на степента на удовлетвореност на гражданите относно предоставянето на услуги, чрез анкетни карти.

VII. ОЦЕНКА НА КООРДИНАЦИЯТА НА ОПР

По отношение на системата на наблюдение, мониторинг и оценка и прилагане принципа на партньорство:

Общинският съвет разглежда и одобрява годишните доклади и заключителния доклад за изпълнение на плана.

При извършване на Междинната оценка беше направен преглед на функционирането на системата за наблюдение и контрол на ОПР.

Резултатите от наблюдението на ОПР се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ОПР и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ОПР, действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на общинския план за развитие за изготвяне на междинната и последващата оценка.

Кметът на Община Търговище отчита ежегодно с доклади пред ОбС изпълнението на програмата за управление за мандат 2015 – 2019 г.

Процесът по изпълнение и мониторинг е дефиниран в ЗРР. Съпоставката спрямо законовите изисквания показва, че ОПР на Община Търговище съдържа организационната структура за изпълнение, но няма конкретни правила и отговорности за включването на представители на заинтересованите страни и не е конкретизирана степента на участие на партньорите в различните функции.

По отношение на създадените механизми за събиране на данни по заложените в ОПР индикатори:

Към момента на изготвяне на Междинна оценка на ОПР няма действаща информационна система, която да осигурява данни за мониторинг и оценка. Тя би следвало да използва индикаторите от ОПР. Същевременно липсва информация за изпълнението на индикаторите и в Годишните доклади.

В общината няма сформирана група за наблюдение и мониторинг на плана.

По отношение на мерките за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на ОПР:

ОПР съдържа общи препоръки за осигуряване на информация и публичност на действията на местната власт за изпълнение на общинския план, съгласно които „В процеса на изпълнение на ОПР основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са годишните доклади и междинната оценка, както и последващата оценка след края на периода на действие на плана. Те ще бъдат изготвени и обсъдени при спазване и изпълнение на основните форми на взаимодействие за осъществяване на партньорства и осигуряване на публичност: информирание, консултиране и съгласуваност, и с активно участие на всички заинтересувани страни. Ще се публикуват на страницата на Община Търговище в интернет.“

Не са изградени механизми за събиране на актуална информация от заинтересованите страни за техния принос в изпълнение на ОПР. Макар и да съществуват отделни съвместни срещи, към момента не е създаден и не действа механизъм за периодични прояви с участието на всички партньори за взаимна оценка на действията и разглеждане на възможностите за подобряване на координацията.

Препоръчително е да се разпише цялостна процедура, конкретизираща системата за координация на ОПР, съвместните действия с представителите на заинтересованите страни, включително за осигуряване на информация и публичност.

Заключения:

- Приоритетите на ОПР са имплементирани в Програмата за изпълнението му. Налице е ангажираност и решимост на органите на местно самоуправление в общината да реализират в мандата политиката на

регионално развитие, определена в ОПР. Съгласно ЗМСМА кметът отчита изпълнението на ОПР чрез ежегодни доклади пред Общинския съвет.

• Системата за наблюдение, мониторинг и оценка за съжаление не позволява регулярно количественото и качествено измерване на резултатите за целите на мониторинга и оценката.

За да се оцени въздействието от прилагането на ОПР, се проведе анкетно проучване сред 12 случайно избрани служители на общинска администрация – Търговище.

Резултатите от анкетата могат да бъдат обобщени в следните изводи:

_ Всички анкетирани (100%) считат, че индикаторите заложи в ОПР са уместни

_ Всички анкетирани считат, че е налице напредък по отношение на постигането на целите на ОПР и трябва да се запази финансовата тежест на всеки приоритет.

- На въпрос кои са промените, които следва да се направят, отговорите са следните: шест от анкетираните считат, че следва да се подобри инфраструктурата в кварталите; трима да се засили акцента върху финансирането за предоставяне на социални и здравни услуги, осигуряване на заетост; двама са отговорили, че трябва да се акцентира върху мерките за енерг. Ефективност; един не е отговорил.

- 67 % от анкетираните считат, че не се спазва графикът на изпълнение на ОПР, тъй като програмите все още не са стартирали ефективно;
- Всички анкетираните считат, че общината има изграден капацитет за стратегическо планиране. Посочва се следното: „Необходимо е да се изгради система за наблюдение, чрез която да се гарантира надеждна информация за разработване на годишния доклад за изпълнението на плана, както и за разработването на междинната и последващата оценка. Системата за наблюдение следва да определи звеното от общинската администрация, което ще събира и обработва статистическата информация и ще подготвя годишния доклад за

изпълнението на общинския план;

- В настоящия момент, участието на частния сектор в изпълнението на програмите не се отчита от общината.
- 38% от анкетиранияте считат, че възстановяването на средствата по оперативните програми се е забавило;
- Всички анкетирани считат, че целите на плановия документ съответстват на основните проблеми и нужди на общината, SWOT анализа, както и на приоритетите на плановете/политики на по-високо ниво;
- Всички анкетирани изразяват становището, че продължават да са валидни основните тенденции и фактори в развитието на община Търговище;
- Всички анкетирани считат, че приоритетността на нуждите и целите се запазват, а дефинираните цели продължават да бъдат уместни по отношение на идентифицираните нужди;
- Смисълът и общата съгласуваност на стратегическата част на ОПР се запазват, запазва се делът и относителната тежест на всеки приоритет, стратегическите цели са съгласувани помежду си и продължават да бъдат уместни спрямо националните и европейските политики и приоритети и промените в социално-икономически контекст;
- По отношение участието на партньорите в периодични прояви за взаимна оценка на действията и разглеждане на възможностите за подобряване на координацията се изтъква, че е нужно подобряване координацията и взаимодействието между общината, представителите на бизнеса, НПО и др.;
- Всички анкетирани считат, че заинтересованите страни са запознати с ОПР, оперативните решения съответства на ОПР и същевременно планът се използва за аргументиране на оперативните решения, както и като инструмент за общинското планиране;
- 85 % от анкетиранияте изразяват мнение, че координацията с Областния съвет за развитие на Област Търговище и с Регионалния съвет за

развитие на Североизточен район е ефективна.

VIII. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ, НАПРАВЕНИ НА БАЗАТА НА МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР

Общинският план за развитие на община Търговище към момента на неговата оценка е в съответствие с изискванията за неговото разработване, приемане и изпълнение.

Основни изводи и препоръки:

- Основните проблеми и нужди на общината се запазват. Като цяло целите на ОПР съответстват на средата, която е обект на развитие. Настъпили са обаче промени – влошаване на икономическата среда и задълбочаване на социалните проблеми. Стратегията е в съответствие с плановете и политиките от по-високо ниво;
- През анализирания период на действие на ОПР, не са настъпили такива промени, които да променят оценката на силните и слабите страни. При SWOT анализа уместно са изведени силните и слаби страни на общината, като определено няма съществена промяна през годините;
- ОПР на Община Търговище, разработен през 2013 и актуализиран през 2014 г., се реализира при променени условия – финализиране на програмите от първия планов период и забавата при стартирането на тези от новия. Основните проблеми и нужди на хората от общината се запазват, някои от тях се задълбочават;
- Основните несъответствия продължават да са валидни. Съществува необходимост от прецизиране на индикаторите за въздействие и резултат, за да могат реално и ефективно да се отчитат;
- Приоритетите на ОПР са приемливи, актуални към днешна дата и не са загубили своята значимост. Относителната им тежест се запазва. Визията, целите и приоритетите на ОПР са съотносими с тези на ОСР на област Търговище и на РПР на Североизточен район;
- Участието на различните партньори при реализация на

стратегическите цели на стратегията и определените дейности не е достатъчно ефективно и активно;

- Няма сведения за несъответствие на взети оперативни решения от ръководството на Община Търговище, които да не са в съответствие с постановките от ОПР. Вземаните оперативни решения на ръководството на Община Търговище са в съответствие с постановките на ОПР и се аргументират с нейните изисквания;
- Отчита се, че системата за мониторинг на ОПР не работи достатъчно ефективно. Няма създадена и действаща система за събиране на информация за изпълнението на стратегическата част на плана;
- Въпреки забавата на програмите от новия програмен период резултатите от изпълнението на ОПР показват съществен напредък на Община Търговище в реализиране на Приоритет 3, насочен към подобряване качеството на живот и достъпа до административни, здравни, образователни, социални и културни услуги. Проектите, по които се работи, са финансирани преобладаващо с безвъзмездни средства по фондове на ЕС, което свидетелства за умело използване на възможностите, предоставяни от оперативните програми, както и за висока ефективност и ефикасност в изпълнение на целите;
- Публичните средства се насочват към решаване на съществени нужди и проблеми;
- Преобладаващата част от проектите са свързани с оперативните програми, които са често от Националната комуникационна стратегия 2014 – 2020 г. Публичната намеса оказва влияние върху изпълнението на ОПР, като за някои проекти тя има решаващо значение. Графикът при изпълнението на проектите се спазва, но одобрението на проектите се забавя;
- Целите са обвързани с възможностите за финансиране и ресурсите на общината, но по Приоритети 1 и 3 проектите са недостатъчни и е необходимо да се допълнят;
- По Приоритет 2 е необходимо да се определи механизъм за получаване

на обратна информация за изпълнението на проекти, особено по Програмата за развитие на селските райони, както и активизиране на проектната готовност, на бизнеса и партньорствата с бизнеса;

- Стратегическите цели са насочени към основните приоритети за развитие на общината. Те са постигнати до определено ниво, тъй като не са реализирани всички проекти, поради забавата на програмите от новия програмен период.
- ОПР оказва въздействие върху целевите групи от населението от гледна точка на техните потребности главно чрез проектите, насочени към развитието на социалната и културната инфраструктура за подобряване качеството на живот, реализиращи се посредством ОП „Регионално развитие“ и „Региони в растеж“. Проектите свързани с целеви групи от населението се реализират и по ОП „Развитие на човешките ресурси“;
- За отчитане напредъка в изпълнението на ОПР се препоръчват годишни прегледи, при които да се отразяват резултатите чрез количествени и качествени индикатори, посочени в ОПР и допълнително разработени за целите на мониторинга;
- Цялостна актуализация на ОПР не се налага. Необходимо е, община Търговище да прецизира системата от индикатори с оглед осигуряване на възможност за по-добро отчитане на изпълнението на ОПР и последваща оценка;
- За оставащия период на действие трябва да се определят целеви стойности на допълнителни дейности и проекти по посочените Приоритети, да действат ясни и точни критерии и показатели, които да се достигнат. Същевременно поставените цели, мерки и действия трябва да са реално постижими.
- Процесът по укрепването на административния и експертния капацитет за планиране, наблюдение и координиране на ОПР в партньорство с бизнеса и НПО е от съществено значение за реализирането на политиката за регионално развитие на територията

на Община Търговище и за привличането на безвъзмездни средства от източници, алтернативни на общинския бюджет.

Характерът и същността на настоящата оценка не предполагат окончателни изводи и препоръки. Тя е обаче законово изискуема и като такава е подчинена на променените принципи на ЗРР. А те предполагат повсеместен секторен и постоянен контрол, какъвто е официалния характер на тази междинна оценка.

Изводите и конкретните анализи доказват, че местните власти в лицето на Кмета и Общинския съвет са реализирали значителен брой проекти – по ОПР и други възможности, предоставени по различните Оперативни програми и други донорски фондове. Положителна и позитивна реакция на Общината се наблюдава чрез финансиране, или съфинансиране и от общинския бюджет. В този ред на мисли следва да се направи заключение, че липсват радикални и същностни пропуски и грешки, използвани са и допълнителни възможности, което е обективно обстоятелство за адаптивността на представителите на местната власт. В същото време продължителността на преговорите с ЕС за Втория планов период, отварянето на различните мерки по Оперативните програми със закъснение, са обективни и непреодолими пречки за Община Търговище. С тези обективни констатации се обясняват известни закъснения в изпълнението на фиксирани ангажименти.

В заключение – представителите на местната общност са положили възможните усилия за цялостна реализация на ОПР. Обективирани в действителността действия/бездействия на държавата в началото на Втория планов период, обуславят някои преодолими закъснения.